

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 oktober justerades.

§ 2 Senaste dag för avlämnande av propositioner

Talmannen hade i enlighet med 9 kap. 3 § riksdagsordningen föreslagit att propositioner som regeringen avsåg skulle behandlas under innevarande riksmöte och för vilka särskild tidpunkt inte var föreskriven skulle avlämnas senast *tisdagen den 17 mars 2026*.

Kammaren biföll detta förslag.

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:
RiR 2025:29 IVO:s hantering av enskildas klagomål på hälso- och sjukvården

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Skrivelse
2025/26:40 till utbildningsutskottet

Motioner
2025/26:3831, 3835 och 3841 till justitieutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2025/26:20 om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete

Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Marcus Andersson har frågat mig hur jag tänker verka för att säkerställa att Skatteverket har rätt verktyg för att komma åt svartarbete och hur jag tänker agera för att komma åt den osunda konkurrens som svartarbete innebär.

Regeringen kraftsamlar för att strypa den kriminella ekonomin, för det är den som göder den organiserade brottsligheten. En viktig del i det arbetet är att stoppa svartarbete. Svartarbete orsakar årligen stora skattebortfall och kan innebära undermåliga arbetsförhållanden, hälsorisker och dåliga utvecklingsmöjligheter för arbetstagare. Hos företagare som använder sig av svartarbete förekommer det också ofta även andra former av arbetslivskriminalitet och regelöverträdelser.

Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder för att stoppa svartarbete. Skatteverket har exempelvis fått bättre möjligheter att kontrollera företag med F-skatt, och regeringen har nyligen beslutat om en lagrådsremiss med förslag som skärper myndigheternas kontroller mot momsbedrägerier. Skatteverket deltar också i en omfattande myndighetssamverkan för att bekämpa arbetslivskriminalitet, vilket är ett viktigt verktyg mot bland annat svartarbete. Inom Regeringskansliet bereds också flera förslag om förbättrade kontrollverktyg för Skatteverket, bland annat mot företag som tillhandahåller rot- och rutarbeten.

När det kommer till Riksrevisionens rapport bereds den för närvarande i Regeringskansliet, och den kommer att besvaras i närtid.

Anf. 2 MARCUS ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern och Riksdagsförvaltningen för att vi kunde hitta ett datum för den här debatten innan min period som ersättare är slut. Det är min sista dag i dag, och det känns bra att ha fått möjlighet att belysa dessa ack så viktiga frågor.

Många företag sköter sig och gör rätt för sig. De är ryggraden i vårt svenska samhälle. De bidrar med arbetstillfällen och kapital och säkerställer vår välfärd. De har hög skattemoral och följer all lagstiftning. Men, fru talman, de oredovisade arbetsinkomsterna i ekonomin uppgår till hela 97 miljarder kronor per år, vilket motsvarar 1,9 procent av bnp. Det handlar alltså om 5 procent av de totala arbetsinkomsterna. Aktiebolag med en årlig lönesumma under 5 miljoner kronor står för 67 procent av de svarta arbetsinkomsterna och endast 13 procent av de redovisade inkomsterna.

Jag håller dock med finansministern om att det här inte bara handlar om en skatteförlust utan även om att människor faktiskt far illa och att företag går i konkurs.

Riksrevisionen skriver bland annat följande i sin granskning av Skatteverkets åtgärder mot svartarbete: "Granskningen visar att kvaliteten i Skatteverkets kontrollurval är god i bemärkelsen att urvalen leder till kontroller som ofta resulterar i ändrad skatt eller registrering. Mycket tyder dock på att ändringarna till stor del handlar om annat än svartarbete, det vill säga att Skatteverket har åtgärdat andra fel än vad som var syftet med kontrollen."

Det är rätt anmärkningsvärt med kontroller som inte levererar det som efterfrågas. Vidare beskriver Riksrevisionen att de riskanalyser som Skatteverket har gjort inte har haft stor påverkan på prioriteringen av åtgärder mot svartarbete.

Fru talman! Finansministern nämner flera åtgärder i sitt svar; bland annat gläder det mig att Skatteverkets hemställan om förbättrade kontrollverktyg finns med. Hemställan från Skatteverket rörande kontrollverktyg ligger ju till grund för hur myndigheten ska kunna arbeta effektivt med att komma åt svartarbete.

Skatteverket föreslår till regeringen att man för att komma åt problemet ska slopa det förbud mot att verkställa granskningar via telenät som gäller i delar av Skatteverkets kontrollverktyg samt anpassa regelverket om bevissäkring till den tekniska utvecklingen, som har medfört att elektronisk information numera oftast lagras i molntjänster.

I remissrundan finns det flera instanser som ställer sig positiva till hemställan, bland annat Ekobrottsmyndigheten, Tullverket och Finansdepartementet. Sedan har vi några instanser som är negativa. Bland annat säger Företagarna att hemställan har ett flertal större brister som medför att man avstyrker förslagen. Näringslivets Skattedelegation skriver i grund och botten att de inte anser att den enskildes fri- och rättigheter samt proportionalitetsprincipen säkerställs. I avsaknad av en analys av detta är det deras uppfattning att den remitterade promemorian inte kan ligga till grund för lagstiftning.

Fru talman! Min fråga är därför: Hur tänker finansministern gå vidare med Skatteverkets hemställan om moderna kontrollverktyg? Kommer finansministern att lyssna på de myndigheter som uttalar sig positivt? Och kommer den proposition som kommer i december att ge Skatteverket de moderna kontrollverktyg som myndigheten efterfrågar?

Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten Marcus Andersson för interpellationen. Den är viktig. Svartarbete har varit ett problem på svensk arbetsmarknad under lång tid, egentligen flera decennier, och har tagit sig olika uttryck.

Jag vill också säga att jag är glad att vi kunde ha den här debatten i dag eftersom jag vet att Marcus Andersson nu kommer att lämna riksdagen för den här gången, även om han kanske kommer tillbaka till riksdagen vid ett senare tillfälle. Få saker kan väl vara så viktiga att prata om en sådan dag som den här frågan!

När jag kom in på Finansdepartementet för tre år sedan var det flera saker som slog mig. En sak var att myndigheterna i Sverige, exempelvis Skatteverket, polisen och många fler, jobbar väldigt nära varandra och brinner för att ta tag i de problem som finns. De vet att de utför en viktig del av uppgiften att krossa kriminaliteten.

Det var dock många verktyg som saknades i form av lagstiftning. Därför har vi nu steg för steg arbetat med lagstiftning. Exempelvis har vi ett pågående arbete om identitetsförvaltning och har brutit mycket av sekretessen mellan myndigheter, vilket gör att de kan dela information på ett annat sätt. Hela vårt samhälle och vårt system bygger på att vi har tillit till varandra. Det är vackert, fint och bra, men det finns alldeles för många som utnyttjar detta.

Steg för steg får alltså myndigheterna och Skatteverket lagstiftningsverktyg, men de får också resurser för att kunna anställa fler människor som kan kontrollera och följa upp detta på olika sätt.

Något annat jag gjorde när jag kom in på Finansdepartementet var att säga till tjänstemännen att vi befinner oss i ett nödläge. Nödläget är att det finns en grovt kriminell verksamhet som har gått ned på djupet i och infiltrerat många verksamheter. Som interpellanten nämner förstör den konkurrensen på många marknader.

Allt drivs av pengar. Mycket av dödandet, skjutningarna och bombningarna vi har sett handlar i grund och botten om pengar, fru talman. Kan vi inte stoppa flödet av de pengarna kommer vi inte att kunna krossa den kriminaliteten. Det har därför varit en prioriterad fråga för oss i regeringen, både gentemot myndigheterna och när vi nu tar fram nya lagförslag. Det måste ske med visst tempo. Det tar tid att ta fram lagstiftning, men det måste ske med tempo eftersom det är ett nödläge.

Jag nämnde tidigare några saker som regeringen har gjort, till exempel F-skattgodkännande för bättre kontrollmöjlighet. Det har varit en viktig fråga. Att vi dessutom nu stoppar momsbedrägerier bättre än vad man kunde göra förut är också viktigt.

Vi kommer att fortsätta att arbeta och steg för steg göra allt som krävs för att strypa den kriminella ekonomin. Visst handlar det mycket om de kriminella nätverkens pengar, men det handlar också om människor som utnyttjas och får väldigt illa. Kanske dras de in i de kriminella nätverken, och på sina arbetsplatser är de osynliga för alla utom de kriminella. Detta kommer vi aldrig att tolerera. Dessa människor far illa och ska räddas ut ur detta.

Anf. 4 MARCUS ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag kanske missade det, men jag uppfattade inte om regeringen kommer att gå vidare med Skatteverkets hemställan.

Det sker mycket på många fronter, men jag ska ta upp något som kanske går emot finansministerns prat om att regeringen kraftsamlar. Anslaget för att bekämpa arbetslivskriminalitet bantas i budgeten. Statsbidraget som fackföreningar och arbetsgivare har kunnat söka sedan 2018 minskas. Det har till exempel använts inom städbranschen för att kunna hjälpa utsatta arbetare från oseriösa eller kriminella arbetsgivare till seriösa arbetsgivare med goda arbetsvillkor. I dag är statsbidraget 4,5 miljoner, och regeringen aviserade i höstbudgeten att anslaget bantas med 2 ½ miljon kronor för 2026 och 2027. År 2028 beräknas anslaget minska med ytterligare en halv miljon kronor. Regeringen väljer alltså att minska ett anslag som uppenbarligen har lett till en sundare konkurrens.

Fru talman! I min värld ser det inte ut som att regeringen kraftsamlar för att komma åt svartarbete eller osund konkurrens.

Vi socialdemokrater ser allvarligt på skattefusk och skatteplanering, och vi lägger därför 75 miljoner mer till Skatteverket för att bland annat öka kontroller mot svartarbete.

I Riksrevisionens rapport nämns bland annat byggbranschen. Man visar hur företag skapar kostnader genom osanna fakturor för att kunna betala ut svarta löner. Detta sker genom underentreprenörer som inte har utfört några tjänster. Under tre decennier har diverse utredningar belyst och kritiserat förhållandena i byggsektorn. Det framkommer tydligt att olika

åtgärder behövs för att motverka kriminalitet, svartarbete och anmärkningsvärda ägarstrukturer.

År 2002 fanns ett förslag från dåvarande Byggekommisionen om ett obligatoriskt entreprenadavdrag. Avdraget skulle göras direkt från fakturan och en viss procent av entreprenörens fakturabelopp hållas inne av beställaren och betalas in till Skatteverket. Syftet var att säkerställa skatteinbetalningar. Genom att staten får en del av betalningen direkt minskar risken att entreprenören undviker att betala skatt eller arbetsgivaravgifter. Fördelen är att detta liknar rot- och rutavdragen.

Vi vill återaktualisera förslaget om ett obligatoriskt entreprenadavdrag för byggföretag då det skulle kunna vara en del i att åtgärda osund konkurrens.

Vi ser att det här saknas en del åtgärder för att komma åt svartarbete, så hur kommer finansministern att prioritera att bekämpa den osunda konkurrensen inom just byggsektorn?

Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med hemställan. Skatteverket kommer ofta in med kloka förslag när de ser att något behöver ändras. Det kan handla om lagstiftning och annat. Regeringen har alltid en nära dialog med Skatteverket, och jag återkommer när hemställan är behandlad.

Fru talman! Jag tror att vi delar problembilden även om vi har lite olika åsikter om verktygen. Jag vill nog ändå påstå att få regeringar har lagt så mycket pengar och förändrat lagstiftningen så snabbt på detta område som denna regering. Myndigheterna har varje år fått förstärkningar till sina verksamheter och verktyg för att komma åt arbetslivskriminalitet och annan kriminalitet på ett mer träffsäkert sätt. Jag har stor respekt för att Marcus Andersson kan vilja använda något annat verktyg, och jag utesluter inget.

Låt mig säga några saker som vi ändå gör. Vi stärker myndigheternas identitetskontroller. Till exempel ska man kunna använda biometri mer och kunna spara biometriska uppgifter. Skatteverket, Tullverket och Kronofogden har fått en gemensam målbild av regeringen, helt enkelt för att de ska kunna kraftsamla mot den kriminella ekonomin. Tullverket har också fått betydligt skarpare verktyg, vilket gör det lättare för dem att bekämpa brott. Skatteverkets folkräkning gör att vi aldrig har haft en så bra bild av hur många som finns i Sverige, vilka som är här och vilka som är någon annanstans fast de säger att de är här. Att ha koll på befolkningen och vilka som utnyttjar systemen är otroligt viktigt. Tulltjänstemännen har också blivit fler, och de får nu dessutom bära vapen i tjänsten. Allt detta tillsammans gör att myndigheterna får bättre verktyg och större styrka att slå till mot den kriminella ekonomin.

Det här är en av regeringens främsta prioriteringar. Om vi ska lyckas stoppa den mycket grova kriminaliteten måste vi strypa den kriminella ekonomin och komma åt både svartarbete och annat. Vi gör mycket men kommer antagligen att behöva göra mer. Till exempel ska vi behandla hemställan från Skatteverket och återkomma till den.

Anf. 6 MARCUS ANDERSSON (S):

Fru talman! Den nuvarande regeringen är i alla fall tydlig med att man prioriterar att jaga bidragsfusk. Jag upplever också att finansministern ge-

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

nuint vill komma åt och åtgärda svartarbete och osund konkurrens. Dock saknas det reformer som ger Ekobrottsmyndigheten, Bolagsverket och Skatteverket de verktyg som behövs för att motverka osund konkurrens. Många företag har det tufft i dag.

Nu i veckan såg vi ett bra samarbete när flera myndigheter samverkade för att göra ett större tillslag mot svartarbete och tillhörande arbetsmiljöbrott på en större byggarbetsplats. Det var precis sådan samverkan vi socialdemokrater såg framför oss när förslaget om a-krimcenter lades fram av den socialdemokratiska regeringen.

Avslutningsvis vill jag tacka finansministern för debatten och önska henne lycka till i reformarbetet. Jag kommer givetvis att bevaka dessa propositioner och de tillhörande debatterna digitalt hemifrån Skövde.
(Applåder)

Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Marcus Andersson för debatten och för hans tid i riksdagen.

Det gläder mig att många följer frågan, för den är otroligt viktig. Vi har nämnt de osynliga arbetstagarna och hur kriminaliteten göds av alla dessa pengar. Som interpellanten mycket riktigt påpekade är det också många hederliga företagare som drabbas väldigt hårt när andra är kriminella. Dessa tre perspektiv är viktiga att ha med sig, och det fortsätter vi att ha.

Jag ser fram emot kommande debatter i kammaren och önskar Marcus Andersson lycka till och trevlig helg.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:70 om statens ansvar för Bromma flygplats

Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Kadir Kasirga har frågat infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson två frågor. Den första är om ministern och regeringen avser att agera för att förhindra att andra statliga flygplatser finansierar Bromma flygplats underskott och när ministern anser att Bromma ska kunna bära sina egna kostnader. Den andra frågan är om ministern avser att, inom sitt ansvarsområde, verka för en översyn av Swedavias avtal om markarrende med Stockholms stad för att säkerställa en effektiv användning av statliga medel.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska besvara interpellationen.

Bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, däribland aktiebolagslagen (2005:551). I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet.

Swedavia AB är ett statligt helägt bolag som driver och utvecklar de tio flygplatserna i det nationella basutbudet. För att ändra vilka flygplatser som ingår i det nationella basutbudet krävs riksdagens godkännande.

Frågor rörande de enskilda flygplatsernas verksamhet, ekonomi och trafikutveckling är operativa frågor för Swedavias styrelse och ledning att hantera. Detta gäller även frågor om markarrenden och andra avtal som Swedavia ingått för att bedriva bolagets verksamhet.

Regeringen följer upp Swedavias ekonomiska utveckling och målluppfyllelse genom bland annat ägardialoger. Det är styrelsens och ledningens ansvar att säkerställa Swedavias långsiktiga konkurrenskraft och att bolaget sköts föredömligt inom ramen för lagstiftning och statens ägarpolicy.

Det minskande inrikesresandet med flyg har påverkat Swedavias ekonomiska förutsättningar. Därutöver har totalförsvarets behov av flygplatser ändrats med anledning av det försämrade omvärldsläget och Natointrädet. Till följd av att Bromma flygplats har tappat en majoritet av sin trafik har en mängd frågeställningar aktualiserats som är kopplade till flygplatsens funktion.

Regeringen gav därför i maj 2025 en särskild utredare i uppdrag att utreda och utvärdera såväl statens roll som ägare och förvaltare av flygplatser som det nuvarande nationella basutbudet av flygplatser (dir. 2025:55, Statens framtida roll som ägare och förvaltare av flygplatser samt Bromma flygplats funktion). Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2026.

Anf. 9 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret, även om det väcker fler frågor än det ger svar. Det jag hör är ett svar där man gömmer sig bakom aktiebolagslagen och byråkratin i stället för att ta politiskt ansvar för hur statens pengar används.

Finansministern hänvisar till Swedavias styrelse, till ägardialoger och till en utredning som ska vara klar först 2026, men det vi talar om här är ett pågående slöseri. Det läggs hundratals miljoner kronor varje år på en flygplats som sedan länge har tappat sin samhällsekonomiska betydelse. Det kräver politiskt ansvar, inte ännu en utredning.

Fru talman! Trafiken på Bromma flygplats har minskat med över 90 procent. Trots det fortsätter regeringen tillsammans med SD att genom Swedavia driva flygplatsen till stora kostnader och utan framtidsplan. Enligt uppgifter i tidningen Mitt i Stockholm förlorar Swedavia närmare 100 miljoner kronor per år på Bromma flygplats. Förlusterna täcks i praktiken av intäkter från andra statliga flygplatser – alltså av skattebetalarnas pengar.

Tycker finansministern verkligen att det är rimligt att varje flygresor från Bromma flygplats i praktiken subventioneras av staten, för att en liten grupp människor ska kunna flyga lite närmare city? Det här handlar inte om att vara emot flyg. Det handlar om ansvar för statens resurser och rättvisa mellan människor och regioner.

Fru talman! När regeringen talar om att prioritera hårt borde den också ha modet att avveckla det som inte längre är motiverat. Bromma flygplats upptar dessutom 130 hektar mark – attraktiv mark mitt i Stockholm – för 5 000 kronor i månaden. Det är inte bara ekonomiskt orimligt, utan det är

socialt ansvarslost. Varenda stockholmare ser att marken kan användas bättre: till bostäder, skolor, parker och arbetsplatser.

Fru talman! Regeringen talar gärna om ordning och reda i ekonomin, men att hålla liv i en flygplats som går med förlust, som inte längre fyller någon funktion och som tar resurser från Arlanda och andra samhällsviktiga flygplatser är motsatsen till ordning och reda.

Vi socialdemokrater vill se ett Sverige som investerar i framtidens transporter, inte i gårdagens strukturer. Vi vill se ett ansvarstagande som bygger på fakta, klimatnytta och rättvisa.

Min fråga till finansministern kvarstår. När tänker regeringen och finansministern ta ansvar och sätta stopp för att Bromma flygplats fortsätter att dränera Swedavia på hundratals miljoner kronor varje år?

Anf. 10 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret på Kadir Kasirgas synnerligen angelägna interpellation!

Jag deltar här som ytterligare en riksdagsledamot från Stockholms stad, fru talman, för att understryka en fråga som är av stor betydelse, inte minst för oss socialdemokrater i Stockholm och för alla stockholmare men också för Sveriges samtliga medborgare och skattebetalare.

Fru talman! Bromma flygplats är i dag en flygplats för i princip privatflyg. Vi har kunnat läsa om hundar som åker oackompanjerade eller med något sällskap i privatjet. Det är den typen av flygresande som det i huvudsak handlar om i dag.

Trots att detta är läget och trots att tidigare genomförda utredningar har argumenterat för att Bromma flygplats har tjänat ut sin roll står den här regeringen fast vid att hålla liv i flygplatsen, till en betydande kostnad. Som Kadir Kasirga har förklarat och påmint om uppgår arrendet i dag till i storleksordningen 5 000 kronor i månaden. Det är alltså billigare att hyra en flygplats i Stockholm än en etta med kokvrå.

Fru talman! Bromma flygplats utreds som ett stort stadsutvecklingsprojekt i Stockholms stad. Det är en av få möjligheter att bygga vidare på vår huvudstad i anslutning till den befintliga huvudstaden, med bostäder, arbetsplatser, parker, idrott, förskolor och skolor – ett levande samhälle, ett samhälle för alla. Men det arbetet kan ju inte få full fart så länge det inte finns ett tydligt besked om att det inte ska vara en flygplats där framöver utan något annat.

Fru talman! Detta handlar om bostadsfrågan. Den är viktig. Den är viktig för alla som söker en dynamisk arbetsmarknad i Sverige och en huvudstadsregion som är dynamisk och tillväxtbefrämjande. Inte minst Stockholms Handelskammare har påtalat hur negativt bostadsbristen och den bristande bostadsförsörjningen inverkar på tillväxten i Sverige, inte minst här i Stockholmsregionen. Det är därför jag deltar i den här interpellationsdebatten och understryker detta.

När det gäller Bromma flygplats handlar det om att tusentals bostäder hindras utanför flygplatsområdet därför att flygplatsen ligger där. På flygplatsområdet i sig handlar det om ännu fler potentiella bostäder, arbetsplatser med mera. Det här vet vi.

Bostadsbyggandet har fallit dramatiskt under den här mandatperioden, och det är ett stort samhällsekonomiskt problem. Det tror jag att finansministern håller med om. Regeringen inledde med att ta bort det investerings-

stöd som fanns för byggande av hyresrätter med lägre hyresnivåer, och det ser ut som att man är på väg att avrunda den här mandatperioden med att skjuta upp möjlig bostadsutveckling i Stockholm, i det här fallet, genom att hålla fast vid en skrivning i Tidöavtalet.

Min fråga till finansministern är om svaret på Kadir Kasirgas fråga egentligen inte är att det står i Tidöavtalet att inget beslut om nedläggning av Bromma flygplats ska fattas under denna mandatperiod. Är det inte detta som är det ganska enkla svaret på frågan?

Anf. 11 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag deltar i den här debatten som ledamot från Sörmland och hemmahörande i Nyköping. Även om den här debatten handlar om Bromma vill jag uppmärksamma finansministern och regeringen på en fantastisk flygplats som ligger i Nyköpings kommun, inte långt från Stockholm: Skavsta flygplats.

Det är en flygplats som det har gjorts rätt mycket investeringar i över tid, både offentliga och privata. Det är en flygplats som är viktig för beredskapen och som flygvapnet använder. Där finns både Kustbevakningen och brandflyget, och den har många andra samhällsfunktioner som det redan har investerats i och som har stor betydelse.

Utöver den kapacitet som Skavsta har för kommersiellt flyg görs det investeringar, även från statligt håll, i ny infrastruktur och utbyggnad av järnvägen eftersom Ostlänken ska gå till Skavsta. Det ska finnas en station så att man kan åka tåg mellan Stockholm och Skavsta flygplats. Det är ett arbete som är påbörjat. Det har förberetts i många decennier för att komma dit, och när vi väl är där om inte alltför lång tid hoppas jag att det inte finns en flygplats i Bromma som ligger där och blockerar kapaciteten som finns på andra ställen. Jag tänker att när Ostlänken är utbyggd och tågen börjar rulla mellan Stockholm och Skavsta ska Skavsta ha ökat kapaciteten och vara förberett för att avlasta Arlanda så att vi inte har Bromma som ligger kvar – en flygplats som inte har de framtidsplanerna, som är under utveckling och som inte ska fylla den här funktionen längre.

Jag förstår faktiskt inte varför regeringen behåller Bromma. Man lägger otroligt mycket pengar – skattemedel – varje år på att hålla Bromma knappt flytande i stället för att expandera och förbereda flygplatsen i Skavsta, som man ändå vill använda. Varför håller man fast vid Bromma? Jag förstår inte varför man lägger dessa oerhört stora summor pengar på det när man kan använda dem till att utveckla och öka kapaciteten i en flygplats som finns tillgänglig och som definitivt skulle behöva lyftas fram i den nationella strategin – och göra det på ett hållbart och snyggt sätt så att den kan växa och så att man kan använda skattemedlen till annat, inte minst till att utveckla andra flygplatser och utveckla Stockholm genom att använda marken till bostäder, som mina kollegor har sagt tidigare i debatten.

Min fråga till finansministern är: Varför hämma utvecklingen av en flygplats som Skavsta till förmån för att lägga massor av pengar på Bromma flygplats?

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 12 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om vad som var grunden för interpellationen. Men jag förstår att eftersom den var ställd till ett statsråd och besvaras av ett annat statsråd blir debattämnet lite brett här.

Anf. 13 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt oss börja med att konstatera det uppenbara: Sverige är ett glesbefolkat, avlångt land med långa avstånd. Vi bor i ett land som befinner sig i Europas utkant, fru talman. Vi har stort behov av snabba transporter för att människor ska kunna transportera sig till och från huvudstaden från olika delar av landet men också från huvudstaden och vidare ut i världen. Det är en förutsättning för att vi ska ha framgångsrika företag i Sverige – i hela Sverige. Därför är frågor om flyginfrastruktur otroligt viktiga. Vi är ett framgångsrikt och fantastiskt land, och flyget utgör en viktig del av grunden till det.

Jag tycker, fru talman, att det är ansvarsfullt att inte hasta fram något som inte går att reparera. Om vi skulle göra som Socialdemokraterna vill, lägga ned Bromma flygplats och bygga bostäder där den befinner sig, kommer vi aldrig att kunna återskapa den infrastrukturen. Man vill hasta fram ett sådant beslut utan att ta hänsyn till hur behoven ser ut här och nu, i en nära framtid och i en längre framtid. Det, fru talman, tycker jag är väldigt oansvarigt.

Flygplatser i Stockholm är inte bara en Stockholmsfråga, även om det kan låta så från några av ledamöterna här. Stockholm är viktigt. Det är jätteviktigt att Stockholm kan fortsätta utvecklas. Men huvudstaden är hela Sveriges huvudstad. Här har vi mycket av sådant som vi behöver nå från andra delar av landet. Det gäller allt från affärer till privata resor, universitet och högskolor och offentlig verksamhet.

På Bromma flygplats finns det otroligt mycket viktig verksamhet, allt från ambulansflyg och polisflyg till organtransporter, som ger redundans för huvudstadens och totalförsvarets behov.

Socialdemokraterna har en tradition av att alltid ha bergfasta uppfattningar till dess att de ändrar dem. Det var så med Natointrädet, och vi kan ta fråga efter fråga.

I går gick det drönlarm på Landvetter och i Bryssel. De senaste veckorna, fru talman, har det gått drönlarm över hela Europa. Verkligheten har förändrats. Då är det ansvarsfullt att utreda hur vi ska ta hänsyn till det och hur vi ska ha redundans i huvudstaden. Om Arlanda stänger ned, hur ska vi se till att det finns rimliga förutsättningar att landa på andra flygplatser?

Just nu finns det inte tillräckligt mycket flyg för den kommersiella flygtrafiken på Bromma, men lägger man ned Bromma kommer vi aldrig att ha kommersiellt flyg på Bromma flygplats. Och det är på det sättet att om man befinner sig på andra platser i Sverige är det viktigt att ha tillgång till två flygplatser. Det är därför det stora engagemanget för att upprätthålla Bromma flygplats kommer från resten av Sverige. Vi måste kunna samsas om huvudstaden. Vi från resten av Sverige, exempelvis jag från Norrland, förstår behovet av att kunna utveckla huvudstaden. Men det måste också vara så att alla människor runt om i Sverige har tillgång till huvudstaden, där vi har många av våra gemensamma institutioner och mycket annat.

Jag tycker, fru talman, att regeringens och våra samarbetspartiers position att i grunden utreda hur behovet ser ut framåt är klok. Inte minst med tanke på att det som nu händer med elflyg och annat kan kullkasta allt från klimatpåverkan till hur flygplatsinfrastruktur behöver se ut vore det oansvarigt att avveckla Bromma flygplats.

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack till interpellanten och andra debattörer här i kammaren!

Det här är en viktig fråga. Jag vet att Bromma flygplats vara eller inte vara och hur den ska användas har varit ett hett diskussionsämne under väldigt många år. Det är naturligt.

Det har pratats här om politiskt ansvar. Jag skulle vilja säga, fru talman, att det är precis det som regeringen tar. Några av er känner mig och vet att jag ofta tycker att saker ska gå betydligt fortare än de gör. Men ibland är det bra att saker tar tid – som här, av den enkla anledningen att detta är en fråga med väldigt många olika dimensioner.

Bara det som hänt de senaste fem sex åren efter pandemin med hur transporter och flygningar och hur människor färdas med flyg har förändrats är en väldigt viktig förutsättning som påverkar Swedavia i allra högsta grad. Där är jag också ansvarig ägarminister.

En annan fråga är det säkerhetspolitiska läget. Man kan läsa i tidningen i går och i dag om de drönare vi nu ser på olika flygplatser. Det är en ny dimension av säkerhetspolitik i att ha en flygplats i en huvudstad. Vi är dessutom medlemmar i Nato. Det påverkar också till en del vad som ska hända med landets flygplatser.

Vad försöker jag då säga? Är det att jag försöker maska för att det här ska gå långsamt? Nej, självklart måste frågan om Brommas framtid få ett svar. Men det svaret ska fattas när vi har alla dimensioner och kan veta hur Bromma flygplats ska användas i det läge jag nämnt.

Under tiden, fru talman, kan jag nämna att jag förstår diskussionen om att den står och kostar pengar. Det här handlar ju också om Swedavia, som fram till pandemins utbrott hade en väldigt positiv utveckling och lönsamhet. Sedan fick självklart Swedavia, flygbolag och andra stora problem under pandemin med minst sagt sämre lönsamhet. Nu ser vi dock på omställningen och lönsamheten i Swedavia att de sakta men säkert utvecklas i positiv riktning när flyget återhämtar sig.

Det här är alltså en viktig fråga, och jag förstår interpellantens och debattörernas argument. Men det är också en fråga med väldigt många dimensioner, och man ska då inte hasta. Alla perspektiv som har nämnts här är absolut perspektiv att ta med sig in i den diskussionen, men som regering måste man också ta med den säkerhetspolitiska bedömningen.

Som Edward Riedl var inne på: Om man går för fort fram – vi leker med tanken att det blir precis som interpellanten vill och den här flygplatsen snart stängs – och man väl har börjat bygga kan man aldrig dra tillbaka det beslutet. Man måste alltså verkligen veta vad man gör. Det här har många dimensioner, och det tror jag att man ska ha respekt för.

Anf. 15 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Jag tackar mina riksdagskollegor som deltar i debatten, och jag tackar finansministern för att ytterligare ha utvecklat svaren från regeringen.

Jag delar oron över det geopolitiska och säkerhetspolitiska läget. De luftkränkningar som sker här hemma i Sverige och i Europa är helt oaccep- tabla. Jag hoppas verkligen att man går på djupet med detta och hittar dem som ligger bakom de här luftkränkningarna.

Jag hör att regeringen använder argumentet om det geopolitiska läget och försvarsaspekten. Jag kan dock säga så här: I Mälardalen, bara 30 mil från Stockholm, finns faktiskt tre fyra flygplatser till. Det är inte så att Stockholm eller Sverige skulle falla om inte Bromma flygplats fanns. Jag hör på finansministern att regeringen är beredd att fortsätta låta Swedavia varje år dräneras på 100 miljoner kronor som går till en flygplats som fak- tiskt ekar tom.

Ni stockholmare som lyssnar, och ni som sitter på läktaren och lyssnar: Om ni vill ha lugn och ro och finna ro kan ni åka till Bromma flygplats. Den är tom. Det ekar tomt där – det är lugnare än i kyrkan!

Jag förstår inte det här resonemanget eller varför man klamrar sig fast vid att behålla Bromma flygplats. Jag hade gärna velat höra finansminis- tern ge klara besked till stockholmarna och till politikerna i Stockholm om vad den här regeringen vill när det gäller Bromma flygplats framtid.

Fru talman! Som jag sa i mitt första anförande är det här en politisk fråga. Det krävs ansvar, effektivitet och rättvisa – särskilt när det gäller ett statligt bolag som Swedavia som finansministern ansvarar för. Swedavia förlorar alltså 100 miljoner kronor varje år på Bromma flygplats. Det be- tyder att det bara under denna mandatperiod går närmare en halv miljard kronor till en flygplats som i dag inte har någon funktionalitet.

När det gäller de samhällsviktiga uppdrag som riksdagsledamoten Edward Riedl var inne på – bland annat ambulansflyg och organflygningar – finns det tidigare utredningar som visar att det går att lösa detta. Arlanda flygplats har ju kapacitet att ta emot alla flygningar med samhällsuppdrag. Det argumentet håller alltså inte heller.

Fru talman! Vi socialdemokrater kräver ordning och reda i ekonomin – även när det gäller regeringens egna bolag. Att låta ett statligt bolag sub- ventionera en olönsam flygplats för ett fåtal människor samtidigt som man talar om besparingar i välfärden tycker jag är dubbelmoral.

Min fråga är: Kommer finansministern att våga visa modet att trotsa SD och Tidöavtalet för att stoppa detta slöseri?

Anf. 16 MARKUS KALLIFATIDES (S):

Fru talman! Tack, finansministern, interpellanten och övriga debatt- tagare!

Jag betonar gärna att poängen med mitt deltagande i denna debatt och mitt tidigare inlägg var att understryka betydelsen för hela Sverige och hela Sveriges ekonomi av hur det går med samhällsutvecklingen i huvud- stadsregionen. Det har betydelse på en lång rad sätt. Det handlar om trans- portmöjligheter, möjligheter att ta sig till och från Stockholmsregionen och möjligheten att finna bostad i denna region när man flyttar hit. Det handlar om hur samhällets ekonomi fungerar – om vi har en dynamisk ar-

betsmarknad eller inte och om den hämmas av bristande bostadsförsörjning eller inte.

I den här regionen är det här, enligt till exempel Stockholms Handelskammars analyser, ett stort samhällsekonomiskt problem. Jag håller finansministern i Sverige ansvarig för den typen av fråga, fru talman.

Jag vill passa på att läsa upp vad som står i kommittédirektivet till den utredning som finansministern hänvisar till i sitt svar till Kadir Kasirga i denna interpellation. Där står det uttryckligen: ”I Tidöavtalet, som är en överenskommelse mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, anges att Bromma flygplats ska bevaras och att något beslut om att lägga ner flygplatsen inte kommer att fattas under mandatperioden”.

Analyserna tycks redan ha varit gjorda. Beslutet är ur den här regeringens perspektiv så att säga redan fattat. Är det inte så det är?

Anf. 17 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för att hon lyssnat in och tagit till sig argumentationen och faktiskt ger en bild av en viss komplexitet i de här frågorna. Jag kan bara understryka det finansministern själv vittnar om, alltså att den här debatten om Bromma flygplats vara eller icke vara och så vidare har pågått ganska länge. Av det skälet vill jag särskilt understryka att det här inte är en ny fråga. Det är något som det finns ganska mycket underlag för och som har pågått under en längre tid.

Jag vill därför understryka att jag hade kunnat förstå om man vill vara försiktig när man påstår att man inte kan ta tillbaka besluten och så vidare – om det inte hade funnits andra alternativ och vi inte hade haft andra flygplatser på den plats man behöver vara när det gäller att hantera beredskap och kommersiellt flyg eller när det handlar om att kunna ta över, komplettera eller bidra till den nationella planen för flygplatser.

Därför tar jag upp detta. Skavsta flygplats ligger 10 mil härifrån. Det är inga avstånd. Det är alltså 10 mil mellan Bromma och Skavsta, och jag tänker att man borde kunna göra mer här. Det är en flygplats som är i ett sådant skick att den kan lösa alla de frågor som vi behöver lösa, alltifrån försvaret och det militära till beredskap gällande flygvapnet eller kommersiellt flyg.

Här finns alltså en flygplats med infrastruktur som man har investerat i. Därför vill jag delta i den här debatten för att ge mod till regeringen att fatta de beslut som krävs.

Anf. 18 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att Skavsta flygplats självklart är viktig, som alla andra flygplatser runt om i Sverige. Om den genuina omtanken från Socialdemokraterna gällde hela Sveriges tillgång till huvudstaden och att Skavsta flygplats ligger så nära att den kan ersätta Bromma skulle man samtidigt kunna fråga sig: Varför driver inte Socialdemokraterna att vi ska bygga bostäder på Skavsta flygplats i stället om den nu ligger så nära? Problemet med det som Socialdemokraterna säger är att de menar att det för folk i övriga landet är fullt rimligt att transportera sig de 10 milen om de ska till huvudstaden men inte för dem som bor och arbetar i Stockholmsregionen. Resonemanget håller inte ihop.

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

Min poäng var redan från början att man behöver kunna både väga in huvudstadens intressen, att människor ska kunna bo och ha bra liv här i huvudstaden, och se att det finns ett land utanför, där man också behöver fungerande tillgång till huvudstaden och till transporter ut på kontinenten och så vidare.

Fru talman! Jag tycker också att det är väldigt synd att Socialdemokraterna verkar ha uppfattningen att man inte behöver ta in det förändrade omvärldsläget.

Är beskedet från Socialdemokraterna – ni får gärna berätta det här i kammaren – att ni tänker lägga ned Bromma flygplats så fort ni får chansen, utan att utreda exempelvis det säkerhetspolitiska läget och möjligheten till redundans? Är beskedet från Socialdemokraterna att ni inte ens tänker titta på den utredning där man ser på allt detta, liksom framtiden med elflyg? Utvecklingen sker otroligt snabbt. Är det inte viktigt för Socialdemokraterna att se på framtiden?

Lägger man ned Bromma flygplats kan man inte återstarta den. Det är ansvarsfullt att låta detta ta lite tid innan man fattar beslut.

Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Låt mig tacka Sofia Amløh för påminnelsen om Skavsta. Jag tror att den påminnelsen också gläder många. Jag tackar också interpellanten för omsorgen om bolaget Swedavias ekonomi. Det är inte alltid ledamöter i Sveriges riksdag funderar på de statliga bolagens ekonomi.

Som en liten parentes, ett tillägg, kan jag säga att alla vi skattebetalare som bor här tillsammans äger ungefär 40 bolag med ett värde på omkring 870 miljarder kronor. Det är den största bolagsportföljen i Sverige. Den skapar många värden och fyller många andra viktiga samhällsfunktioner.

En sak är säker när det gäller Swedavia, ekonomin och också kostnaden för framtiden: Om man fattar beslut för snabbt finns det en risk för väldigt mycket större kostnader framöver – både ekonomiska kostnader och andra samhälleliga kostnader. Därför ska man fatta ett välgrundat beslut.

Det har hänt mycket i omvärlden de senaste fem åren. Det har hänt mycket med resandet. Som många av oss redan har varit inne på – interpellanten, ledamöterna och jag själv – vet vi också att omvärldsläget har förändrats. Det är en annan tid.

Här låter det som om Bromma flygplats inte används till någonting alls. I dag fyller den en väldigt viktig funktion för till exempel samhällsnyttiga transporter som polis-, ambulans- och affärsflyg. Med Bromma säkerställs också ett luftrum över och omkring Stockholm. Det ska man inte underskatta i dessa tider. Dessa verksamheter är inte helt enkla. De bedöms som ganska svåra att flytta och går kanske inte alls att hantera på Arlanda. Men detta är en fråga som utredaren nu får titta på.

Att vi tillsätter en utredning har att göra med alla de dimensioner som jag har nämnt, där saker har förändrats på bara några år. Innan man fattar beslut om Brommas framtid, oavsett vilket beslut det blir, behöver alla de dimensioner som jag har nämnt belysas. Jag vill bara understryka det.

Anf. 20 KADIR KASIRGA (S):

Fru talman! Tack till finansministern och de övriga ledamöterna för debatten!

Jag vill börja med att säga att inrikesflyget redan utgår från Arlanda. Det är där investeringarna behövs. När det kommer till försvarsbehovet vill jag säga att om det finns ett verkligt försvarsbehov ska det redovisas öppet. Man ska inte gömma civilt slöseri bakom militära argument. Jag tycker inte att vi ska använda Nato som täckmantel för ekonomiskt slarv.

Bromma har redan utretts otaliga gånger. Varje gång har slutsatsen varit densamma. Till och med Swedavia, som själv har utrett frågan, skriver att flygplatsen inte är lönsam längre.

Vi vet alltså redan svaret. Det är inte fler utredningar som behövs. Det som behövs är ett beslut. Vi hörde från min riksdagskollega Sofia Amloh att det redan finns en flygplats 10 mil från Bromma, i Skavsta. 30 mil från Stockholm finns ännu fler flygplatser.

Fru talman! Detta handlar om Tidöavtalet. Finansministern och Moderaterna väljer att fortsätta att pumpa in 100 miljoner kronor varje år till en flygplats som ekar tom, bara för att hedra Tidöavtalet och låta skatteslöseriet pågå.

Jag tackar ännu en gång för debatten.

Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Detta är en viktig fråga. Den väcker många känslor. Det är kanske inte främst en partifråga – den går över många partigränser, tror jag. Dessutom ser den olika ut i olika delar av Sverige, som är avlångt och stort.

Jag har stor respekt för argumenten. Det ska jag säga tydligt. Jag ägnar mig inte åt slöseri. Det vore det sämsta man kan göra. Jag har ordning och reda i statens finanser, och jag har höjt kraven på de statliga bolagen på ett sätt som få andra regeringar har gjort, med krav på avkastning och en väldigt tydlig ägarpolicy. Sedan har vi många dimensioner att ta hänsyn till, och då ska man veta vad man gör innan man fattar ett beslut, för det kan stå oss dyrt om vi fattar fel beslut i dag.

Tack för debatten och trevlig helg!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:89 om regeringens agerande efter Israels attack mot Global Sumud Flotilla

Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN:

Med hänvisning till vår erfarenhet här i kammaren när det gäller vissa ämnen vill jag påminna om att kammarens överläggningar inte får störas av åhörare på läktaren. Om detta skulle inträffa kommer den störande att utvisas från läktaren.

Anf. 23 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig om jag avser att formellt fördöma Israels attack på Global Sumud Flotilla på internationellt

Prot. 2025/26:29
7 november

*Svar på
interpellationer*

vatten samt vilka konkreta åtgärder regeringen vidtagit och avser att vidta för att skydda svenska medborgare som misstänkts ha kidnappats under denna attack. Hon har även frågat om regeringen krävt en officiell ursäkt, kompensation och ansvar av Israel för det som anförs om attacken, kidnappningen och konfiskeringen av egendom.

Vidare har Delgado Varas frågat mig om jag avser att lyfta upp frågan inom EU och FN för att driva på en internationell rättslig process mot de ansvariga samt om Sverige kommer att agera för att säkerställa skydd för framtida humanitära uppdrag till Gaza, i linje med internationell humanitär rätt och FN-stadgan.

Jag vill börja med att framhålla att krigets lagar ger Israel ett visst utrymme att stoppa och kontrollera fartyg på internationellt vatten samt att föra fartygen och deras besättning till en säker hamn. Om Israel använder detta utrymme har de även ett ansvar för säkerheten för de personer som befinner sig under dess kontroll.

UD och den svenska ambassaden i Tel Aviv har haft återkommande kontakt med israeliska myndigheter angående flottiljen sedan långt innan seglatsen stoppades utanför Gazas kust. Sverige framförde tydligt vår förväntan om att seglatsen skulle kunna genomföras fredligt och utan våld samt att Israel skulle agera i enlighet med folkrätten. När deltagare valde att inte följa uppmaningar om att vända och fartygen sedan stoppades betonade vi särskilt vikten av att de svenska medborgarnas säkerhet och konsulära rättigheter skulle respekteras, och vi fick bekräftat av Israel att dessa åtaganden skulle tillgodoses.

Under frihetsberövandet hölls kontinuerlig kontakt med israeliska myndigheter. Vi påtalade och uttryckte oro över uppgifter om förnedrande behandling och framhöll vikten av att de frihetsberövade garanterades tillgång till medicin, mat och vatten. Jag hade själv direktkontakt med Israels utrikesminister, medan medarbetare på UD och ambassaden i Tel Aviv upprepade våra krav på att svenska medborgare skulle behandlas korrekt.

UD skickade förstärkning från Stockholm för att stödja ambassaden i Tel Aviv inför den konsulära insats som förväntades.

Efter att de frihetsberövade svenskarna deporterats hade UD fortsatt dialog med Israel och begärde klargöranden kring medieuppgifterna om svenskarnas behandling. Israel har förnekat att någon form av kränkning, misshandel eller annan illabehandling av de svenska medborgarna ska ha ägt rum och har understrukt att de frihetsberövade har behandlats i enlighet med israelisk lagstiftning.

Under flottiljens seglats mot Gaza arbetade även våra ambassader i Madrid, Rom, Tunis, Nicosia och Aten nära med frågan. Under hela skeendet hölls även kontinuerlig kontakt och samordning med andra länder vars medborgare deltog samt med nordiska och europiska kollegor på huvudstadsnivå.

Regeringen har inte för avsikt att driva krav på kompensation och ansvar mot Israel. Regeringen har inte heller för avsikt att initiera en internationell rättslig process i frågan.

Israel har ett särskilt ansvar enligt internationell humanitär rätt att tillgodose civilbefolkningens behov i Gaza. För detta krävs ett obehindrat, säkert och varaktigt humanitärt tillträde. Det är därför mycket välkommet och efterlängtat att Israel och Hamas har nått en överenskommelse om den första fasen i en fredsplan. Denna plan, och dess avgörande krav på vapen-

vila, är som bekant under hårt tryck. Planen undantar inte heller någon part från sina skyldigheter enligt den internationella humanitära rätten, inklusive vad gäller skydd av civila och humanitärt tillträde.

Regeringen har sedan krigets början inskräppt kraven på Israel att säkerställa obehindrat tillträde för FN, internationella icke-statliga organisationer och humanitära partner i hela Gaza. Tillsammans med andra givare har Sverige uppmanat Israels regering att ge tillstånd för icke-statliga organisationers hjälpsändningar och att lyfta blockeringen av humanitära aktörers verksamhet.

Anf. 24 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Wow! Jag hade förväntat mig att ministern skulle svara undvikande, men det här svaret är inte bara empatilöst utan det är återigen ett svar där man ursäktar Israels brott – den här gången mot svenska medborgare.

Ministern hänvisar till krigets lagar – under pågående folkmord. Krigets lagar gör att det är okej att attackera svenska medborgare på internationellt vatten.

Ministern! Ert svar är inte bara fel utan det är också fråga om aktiv medhjälp till ett system av folkrättsbrott.

Ministern försvarar Israels rätt att attackera och kidnappa oss på internationellt vatten. Jag var där. Det våld vi fick uppleva var inte unikt. Det är samma system som håller tusentals palestinier, inklusive barn, fängslade utan rättegång i samma fängelse som jag och mina kamrater som sitter på läktaren satt fängslade i. Inte ens när det handlar om svenska medborgare är den här regeringen villig att släppa handen från Israel. Några av dem som utsattes för tortyr och trakasserier samt avsaknad av mat och vatten, och som inte fick tillgång till sina mediciner, trots att de upprepade gånger skrek efter dem, sitter uppe på läktaren.

Jag såg svenska kvinnor med blåmärken längs hela kroppen. Jag såg kamrater som var uttorkade på grund av avsaknaden av rent vatten. Jag fick själv utstå slag och knäböja i timmar, blev dragen i håret och hotad under nätterna, precis som alla mina kamrater, med lasersikten riktade mot våra huvuden. Men det är krigets lagar.

Skillnaden är att vi svenskar har ett pass som efter ett par dagar gjorde att vi blev släppta. För palestinerna finns ingen utväg. De utsätts systematiskt för tortyr, försvinnanden och att dödas. Det är något som FN och alla större människorättsorganisationer dokumenterat i årtal. Det är intressant att ministern kan sitta och skratta när jag berättar om detta.

Ni säger att ni arbetar diplomatiskt. Men när ni vägrar att fördöma kidnappningen av oss, vad säger ert budskap till de palestinska familjerna vars anhöriga försvinner i samma fängelsesystem? Det säger att Sverige accepterar detta, att vi tittar åt ett annat håll.

Ministern! Ni förnekar inte bara min och andra svenskars erfarenhet, utan ni förnekar också ett helt folks lidande.

Ministern! Ni accepterar Israels misshandel av oss. Kommer ministern också att acceptera deras förnekande av de våldtäkter, den tortyr och de extrajudiciella avrättningar som rapporteras från de palestinska fångelserna? Var drar ministern gränsen?

Prot. 2025/26:29
7 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det här handlar framför allt om UD:s konsulära verksamhet. Det är en författningsreglerad kärnuppgift för utrikesförvaltningen. Det konsulära stödet, inklusive till frihetsberövade, ges på ett likvärdigt, sakligt och opartiskt sätt i enlighet med det konsulära regelverket. De konsulära frågorna hanteras av en professionell, engagerad och erfaren organisation.

När en svensk medborgare frihetsberövas utomlands gäller alltid lokal lagstiftning. Sverige kan inte påverka eller ingripa i andra länders rättsprocesser. Samtidigt ska mänskliga rättigheter alltid respekteras. När det är påkallat, exempelvis vid godtyckliga frihetsberövanden eller uppgifter om inhuman eller förnedrande behandling, kan vi agera. Hur vi agerar beror på omständigheterna i det enskilda fallet och på eventuella risker för den enskilde.

Förhållanden och regelverk i olika länder skiljer sig åt och kan påverka förutsättningen för att ge konsulärt stöd. Har UD exempelvis en avrådan till ett land är det en tydlig signal att våra möjligheter att ge konsulärt stöd är begränsade. Det är därför som vi lägger stor vikt vid våra verktyg, som reseinformation och olika former av avrådan, för att minska risken att svenska medborgare hamnar i svåra eller farliga situationer.

Läget i Gaza är fortsatt mycket allvarligt, varför UD sedan länge avrått från alla resor dit. Vi uppmanade också svenskarna på den här seglatsen att vända, eftersom regeringen inte har några möjligheter att bistå konsulärt eller på annat sätt till havs.

Hade man följt vårt råd om att segla till en annan hamn hade man också kunnat få in de förnödenheter som man ville få in i Gaza, vilket jag upplevde skulle vara det huvudsakliga syftet med seglatsen.

Jag vill också framhålla vilket enormt arbete ambassaden gjorde på plats för att säkerställa de svenska medborgarnas konsulära rättigheter. Som ett av få länder hade man faktiskt också möjlighet att göra två besök i fängelset.

Allt som vi säger och gör handlar ytterst om att skydda svenska medborgare från risker eller situationer som det finns en risk att vi inte kan hjälpa dem ur. Men i varje läge gör vi allt vi kan för att stötta på allra bästa sätt.

Anf. 26 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Jag imponeras inte direkt. Jag förväntade mig mer.

Det sägs att UD:s konsulära stöd ges på ett likvärdigt sätt och att det är lokal lagstiftning som gäller. Men det kommer inga fördömanden, trots att man kan göra det. Det behöver inte lokal lagstiftning från Israel styra. Man tror mer på folkmordsstaten än på nio svenska medborgares vittnesmål där de gång på gång berättar för ambassadpersonalen vad de utsätts för.

Jag undrar över en sak, ministern. Avrådan gäller också andra delar av världen, eller hur? Vad skulle hända om Ryssland skulle tillfångata svenskar med humanitär hjälp till Ukraina och tortera dem? Skulle man vara tyst då? Skulle man respektera den ryska lagstiftningen när det gäller att fördöma kidnappningen och misshandeln?

Ministern accepterar helt enkelt Israels förnekande av vår misshandel. Om man kan förneka vår misshandel visar det bara att man absolut kan

förneka även de våldtäkter och den tortyr som palestinierna får leva med, eller inte.

Vi svenskar fick smaka på den palestinska verkligheten, men vi släpptes ut. Tusentals palestinier har i dag sin verklighet i samma fängelse och på andra ställen med en livslång dom utan att de har fått en chans till rättvisa.

Jag kan berätta för ministern att vi i det ökända fängelset hittade spår av de palestinier som sitter där. Vi hittade ett brev från en ungdom som hade suttit i administrativt förvar i sex månader och som saknade sin mamma. Han hade fängslats utan bevis, utan dom. Han hade bara fängslats. Så är det för tusentals palestinier. De är helt enkelt kidnappade av den israeliska staten.

I ett annat brev som hittades beskrevs att de skulle lämna cellen två dagar innan vi kom till fängelset. De var alltså i samma celler som vi. Själv hittade jag ett böneband gjort av bröd. Samma sorts böneband såg jag ett par dagar senare på frigivna kidnappade palestinier, när några av dem fick lämna.

Jag vill ändå ställa en fråga. Jag undrar nämligen varför ministern anser sig ha rätt att definiera att Israel enligt krigets lagar har rätt att attackera oss. Vad är det som ger ministern rätt att säga att Israel hade rätt att attackera oss när vi var på internationellt vatten med humanitär hjälp, civila och fredliga?

Det går helt emot till exempel FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, som menar att det inte finns något lagligt i att vi attackerades. Tolkar ministern lagarna som hon vill, eller är det Israels tolkning som gäller?

Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! För det första har jag ingen kännedom om att någon grupp av svenska medborgare skulle ha begett sig till Ukraina och bett om konsulär hjälp med att ta sig därifrån.

För det andra vill jag framhålla att utrymmet i krigets lagar för att stoppa och kontrollera fartyg gäller även på internationellt vatten.

Men jag vill också framhålla att Israel har ett särskilt ansvar enligt internationell humanitär rätt att tillgodose civilbefolkningens behov i Gaza och att säkerställa obehindrat, säkert och varaktigt humanitärt tillträde. FN och andra humanitära aktörer ska kunna arbeta oberoende och opartiskt för att rädda liv och minska lidande. Regeringen har konsekvent, både bilateralt och genom EU, understrukt Israels skyldighet att agera i enlighet med folkrätten, inklusive den internationella humanitära rätten.

Sverige har vid flera tillfällen, både före, under och efter frihetsberövandet som den här interpellationen rör, tydligt framhållit för Israel vikten av att de personer som befinner sig under deras kontroll ska behandlas korrekt och med full respekt för sina rättigheter.

Samtidigt måste det påminnas om att frihetsberövanden sker enligt den lagstiftning som gäller i landet, vilket jag sa tidigare. Vår roll är inte att påverka den rättsprocessen utan att säkerställa att svenska medborgare får det konsulära stöd som är möjligt och också understryka vikten av att deras rättigheter respekteras i enlighet med internationell rätt.

Jag står fast vid det som har uttryckts tidigare: Om någon hade utsatts för våld eller tortyr borde detta också tydligt ha framkommit i samband med mötena med ambassadpersonalen. UD eller ambassaden har inget

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

som helst intresse av att vare sig skönmåla eller mörka några uppgifter utan tar de uppgifter som framhållits om kränkande behandling av de svenska medborgarna på mycket stort allvar. Uppgifter om misshandel och tortyr stämmer inte överens med UD:s bedömning av den information som ambassadpersonalen förmedlat efter samtalen med de frihetsberövade.

Anf. 28 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Det är något väldigt korrupt och unket i systemet, måste jag säga. Jag var själv vittne till att vi redovisade för ambassadpersonalen om våra skador och vad vi hade varit med om. Jag var själv vittne till det, och jag är själv utsatt. Jag vet inte vad ministern pratar om. Det är någonting som är otroligt fel här. Antingen har ministern inte bra kontakt med ambassaden – då är det ett problem i sig – eller så är det någon som inte säger sanningen.

Ministern nämner att Israel har rätt att stoppa och kontrollera oss enligt krigets lagar. De kan stoppa och kontrollera men inte attackera, inte kidnappa, inte fängsla, inte tortera och inte misshandla. Vi ska inte behöva vakna med lasersikten i ansiktet. Nej, det ska inte tolereras, och det ska alltid fördömas, i synnerhet av ministern som har ansvar för svenska medborgare. Herregud!

Ministern och den svenska regeringen kan inte säga att de står upp för folkrätten och samtidigt vägra se det som hände nio svenska medborgare i israeliska fängelser när de blev kidnappade. De kan inte säga att de står upp för folkrätten när de inte ens kan göra det och absolut inte står upp för det palestinska folkets lidande.

Ni kan inte säga att ni stöder de mänskliga rättigheterna och samtidigt vägra se det systematiska våld som den här staten utför mot alla som ens vågar komma i närheten.

Anf. 29 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag vill understryka att ambassaden i Tel Aviv lyckades genomföra en mycket omfattande konsulär insats trots det svåra läge som rådde och trots att resan skedde mot vår avrådan. Ambassadpersonalen reste till fängelset så snart det var möjligt och träffade svenskarna vid de tillfällen som medgavs. Sverige hade under hela tiden kontinuerlig kontakt med Israel, både i Stockholm och i Tel Aviv, för att understryka att de frihetsberövade måste behandlas korrekt. Trots att deltagarna medvetet valt att resa in i en farlig situation och trots att vi tydligt klargjort våra begränsade möjligheter gav UD och ambassaden ett omfattande stöd som motsvarade eller överträffade vad många andra länder kunde erbjuda sina medborgare. Att deras insats nu ifrågasätts är enligt min mening helt orimligt.

En annan sak som är helt orimlig är att interpellanten står här i kammaren och påstår att vi aktivt medhjälp till ett system av folkrättsbrott samt anklagar oss för korruption. Det är extremt allvarliga anklagelser.

Avslutningsvis: Att den här seglaren står här och påstår att hon har kidnappats är inget annat än ett hån mot den gisslan som hölls fången i två år. Alldeles för många kom hem i kistor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 30 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig om jag anser att kvinnor i Sverige ska ha full rätt att själva bestämma över sin kropp och klädsel, oavsett religiös eller kulturell bakgrund, hur jag och regeringen avser att säkerställa att svenska lagar och politiska uttalanden inte används för att legitimera diskriminering eller inskränkning av kvinnors självbestämmande, vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att motverka ökande islamofobi och kontroll av muslimska kvinnors kroppar och klädsel samt hur jag ser på risken att Sveriges internationella åtaganden om kvinnors rättigheter och religionsfrihet undermineras av politiska utspel från regeringen.

Som jämställdhetsminister vill jag tydligt klargöra att målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det gäller alla flickor och kvinnor i Sverige, oavsett kulturell och religiös bakgrund. Arbetet utgår från vad som stadgas i svensk grundlag, diskrimineringslagstiftningen, EU:s rättighetsstadga samt internationella konventioner som exempelvis FN:s kvinnokonvention, Cedaw, och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, Istanbulkonventionen.

Regeringen ser med allvar på att muslimska flickor och kvinnor kan drabbas både av hedersrelaterat våld och förtryck och av antimuslimsk rasism och hatbrott. Hedersrelaterat våld och förtryck strider mot samhällets grundläggande värderingar och är i dag ett allvarligt samhällsproblem. Det är också en mycket allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter.

De patriarkala föreställningarna i en hederskontext kan bland annat ta sig uttryck i form av kontroll som sträcker sig från begränsningar i vardagen av klädsel, rörelsefrihet, umgänge och val av partner till begränsningar i val av utbildning och framtidsmöjligheter. Det är en realitet i dagens Sverige att vissa flickor och kvinnor utsätts för påtryckningar, tvång eller kontroll av sin kropp, sin klädsel eller sitt beteende. Det är något vi aldrig kan acceptera. Regeringen fortsätter att vidta kraftfulla åtgärder för att skydda flickors och kvinnors rättigheter, vare sig detta sker i hederskontext eller ej. Regeringen har infört ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra. En handlingsplan för 2026–2028 kommer att tas fram och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen verkar för att säkerställa stöd och skydd för flickor och kvinnor som lever under normer eller situationer där kropp och klädval begränsas eller kontrolleras. Religionsfriheten och likabehandlingsprincipen ska alltid respekteras, så att kampen mot kontroll och förtryck inte blir ett skäl att inskränka individens fria val. I december förra året beslutade regeringen om en handlingsplan mot rasism och hatbrott, med åtgärder för att motverka rasism, däribland antimuslimsk rasism.

Flickors och kvinnors rätt att leva fritt, utan våld och förtryck – att bestämma över sina kroppar, kläder, yrkesval och liv – är grundläggande för ett demokratiskt samhälle.

*Svar på
interpellationer*

Människors rättigheter och möjligheter i livet ska inte begränsas av våld, rasism och diskriminering. Jag och regeringen är fast beslutna att fortsätta försvara dessa rättigheter varje dag.

Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Jag kan inte låta bli att fundera på hur ofta man får höra ministrar försöka undvika själva frågorna genom att prata om någonting annat. Ministern pratade om jämställdhet – detta fina ord – men undvek systematiskt den centrala frågan om regeringsföreträdares egna uttalanden, som inskränker kvinnors självbestämmande. Ministern talar om hedersförtryck, ett verkligt problem som jag också bekämpar. Men det används som en rökridå för att slippa ta ansvar för regeringsföreträdarnas ord om niqab och burka.

En kvinna berättade för mig hur hon tvingades ta av sig hijaben, inte för att hon ville utan för att hatet och diskrimineringen blev för stora. Hon sa: När regeringen säger att den skyddar mig samtidigt som dess retorik eldar på hatet känns det som ett dubbelspel mot min kropp och mig.

Det här är hyckleri. Man hänvisar till Cedaw i svaret, men man glömmar artikel 5, som uttryckligen kräver att stater vidtar åtgärder mot fördomar och sedvänjor som bygger på idéer om kvinnors underordning. När era regeringskollegor sprider fördomar om muslimska kvinnor som behöver räddas från sin klädsel bryter ni mot Sveriges internationella åtaganden. Det görs dessutom i en kontext där islamofobin ökar markant. Europadomstolen har klart slagit fast att skydd av religionsfriheten är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Det får inte bara vara politisk opportunist.

Mina frågor till ministern är enkla och direkta. Hur många fler kvinnor måste offra sin religiösa identitet innan ni tar ansvar för regeringens språkbruk? Står ni bakom uttalandet från regeringsföreträdare om att man ska förbjuda niqab? Hur kommer ni att stoppa den fruktansvärda islamofobi som skapas? Den ökar genom det här språkbruket.

Anf. 32 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Interpellanten har skrivit några frågor till statsrådet om kvinnors rätt att bestämma över sin klädsel. Bakgrunden till dessa frågor är inte att till exempel kritisera talibanerna för att de tvingar kvinnor att bära burka eller mullorna i Iran för att de tvingar kvinnor att bära den muslimska slöjan, utan bakgrunden är i stället kritiken som framkommit i Sverige mot burka och niqab. Så egentligen står interpellanten här och kämpar för kvinnors rätt att bära burka och niqab.

En burka är ett ytterplagg som täcker hela kroppen, även ögonen. En niqab bygger på samma princip, men där får man visa ögonen. Det som kännetecknar denna islamiska klädsel är att den ofta tvingas på kvinnor. Det är nog inte en överraskning för de flesta. Det är få kvinnor som vill gå runt i en säck och gömma sig för omvärlden. Det är bara en man som vill förtrycka kvinnor som kommer på något sådant.

Det är just därför burka används av talibanerna för att förtrycka kvinnor i Afghanistan. Det är inte lätt att vara en aktiv kvinna om man går runt i burka och niqab. Självklart leder det till isolering. Det är just därför det finns flera länder som har förbjudit burka. Det är uppenbart att det är ett sätt att förtrycka kvinnor och hålla dem i ett permanent utanförskap.

Det här förtrycket, det här utanförskapet, är det enda som interpellanten försvarar i dag. Det finns inte många kvinnor i Sverige i dag som kämpar för sin rätt att bära burka. Det är delvis för att det inte finns många kvinnor som vill kämpa för sin rätt att vara socialt isolerade, delvis för att det inte finns många kvinnor som vill kämpa för att bli förtryckta.

Sedan kan man också med all rätt ställa frågan till de kvinnor som vill bära burka och niqab: Vad gör ni i Sverige? Det är inte för att vara oförskämd. Men ärligt talat, om man nu vill isolera sig från hela samhället och inte ens vill visa sitt ansikte för människor, är man då inte i fel land? Det finns ju länder där skäggiga män uppmuntrar eller tvingar kvinnor att leva på det sättet. Varför åker man inte till de länderna?

Kvinnor får självklart klä sig som de vill. Men är vi medvetna om att viss klädsel i allmänhet används för att förtrycka kvinnor i andra länder får vi ta hänsyn till det. När klädseln används för att kontrollera kvinnors kroppar, frihet eller synlighet blir den en symbol för förtryck.

Man kan inte strunta i kontexten. Man kan inte strunta i att burka och niqab brukar användas i islamiska länder för att förtrycka kvinnor. Det är inte kvinnornas val i dessa länder att bära dessa klädesplagg. Kvinnorna har inga val i dessa länder. De kvinnor som bär burka i Sverige kommer ofta från dessa länder.

Det är inte så att burkan vid Sveriges gräns plötsligt får en annan mening och börjar betyda något annat. Det är ett sätt för män att kontrollera kvinnor och visa att de äger dessa kvinnor, precis som man äger boskap. Den sortens värderingar har ingen plats i Sverige.

Därför, fru talman, är det inte kvinnans frihet som försvaras när man försvarar burkan. Det är mannens kontroll över kvinnan som försvaras. I Sverige står vi upp för kvinnors frihet, inte deras förtryck. I Sverige ska ingen man, ingen religion och ingen kultur ha makten att dölja kvinnors ansikten, begränsa deras liv eller göra dem osynliga.

Anf. 33 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Vänsterpartiet har i över hundra år beskrivit sig som ett parti som står på kvinnors sida. Men när man granskar dess historia och agerande ser man ett genomgående mönster. Det har konsekvent stött regimer, rörelser och ideologier som begränsat kvinnors frihet, både i ord och handling.

Historiskt försvarade Vänsterpartiets föregångare kommunistiska diktaturer som Sovjetunionen, Östtyskland, Kina, Nordkorea, Kuba och Vietnam. Det var regimer där kvinnor saknade grundläggande rättigheter. Under decennier kallade man dessa stater för ”folkdemokratier”, trots att de i praktiken kontrollerade kvinnors kroppar, val, arbete och liv.

Vänsterpartiet har också hyllat regimer som de i Nicaragua och Venezuela, där kvinnors rätt till fri abort, yttrandefrihet och rörelsefrihet är starkt inskränkt. Enligt Svenska Dagbladet har partiet via sina internationella samarbeten under nästan två decennier kanaliserat omkring 12,5 miljoner skatte kronor till samarbetsprojekt med icke-reformerade kommunistpartier och auktoritära regimer världen över.

Fru talman! Bland mottagarna finns partier i Vietnam, Filippinerna och Colombia. Det är miljöer där kvinnor varken har rätt att organisera sig fritt eller protestera mot övergrepp.

Samma ideologiska blindhet ser vi i Vänsterpartiets agerande i dag. Partiets tidigare riksdagsledamot Lorena Delgado Varas, vald på Vänsterpartiets lista, har fortsatt den traditionen i modern form. Hon har burit palestinasjalen i riksdagen i strid med talmannens regler, deltagit i aktivistiska aktioner mot Israel och använt sitt riksdagsuppdrag till att driva utrikespolitiska kampanjer om Gaza snarare än svenska kvinnors frihet.

Hon har dessutom delat antisemitiskt material på sociala medier med texten *The Zionist Jews control the world*, vilket ledde till polisanmälan för hets mot folkgrupp och hennes uteslutning från partiet. Men detta skedde först efter långvarig tystnad och passivitet från Vänsterpartiets ledning.

Ledamoten har även hållit torgmöten med fokus på Gaza och västvärldens skuld, men hon har aldrig lyft fram frågan om de kvinnor som lever under religiöst och patriarkalt tvång i Sverige.

Fru talman! Burka och niqab används i flera länder – som Iran, Afghanistan och Saudiarabien – för att dölja kvinnor och kontrollera deras beteende. FN:s kvinnokommitté har slagit fast att sådant tvång är könsdiskriminering, och Europadomstolen har bedömt att stater får begränsa heltäckande slöjor för att skydda jämställdhet och öppenhet. Trots det har Vänsterpartiet konsekvent motsatt sig varje försök att förbjuda burka och niqab i svenska skolor och i offentliga verksamheter.

Fru talman! Det är djupt problematiskt att ett parti och en ledamot som påstår sig värna kvinnors rättigheter gång på gång ställer sig på samma sida som dem som inskränker dem. Vänsterpartiet har stått på fel sida i historien förut och fortsätter tyvärr att göra det även i dag.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner om ämnet för interpellationsdebatten.)

Anf. 34 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! Som liberal jämställdhetsminister är min absoluta utgångspunkt att människor ska ha frihet att forma sina egna liv som de vill. Det gäller såväl män och kvinnor som pojkar och flickor. Inskränkningar i friheten rörande klädsel ska man hantera varsamt. Men det är viktigt att den här diskussionen förs. Här behöver vi ha flera tankar i huvudet samtidigt.

Det är oerhört problematiskt att man i debatten blandar ihop slöja med den heltäckande avart som används exempelvis i Afghanistan för att förtrycka kvinnor. Vi har i dag ett reellt problem med det hedersrelaterade våldet och förtrycket och de delar som drabbar kvinnor och flickor i och med hedersrelaterat våld och förtryck.

Det finns i dag en reell möjlighet kopplad till lagstiftningen. I dag finns det ett maskeringsförbud som gäller vid demonstrationer, där religiös klädsel är undantagen. Det är ett exempel på när man kan acceptera förbud för den här typen av täckande av sin identitet.

Vi har också den möjlighet till neutralitetspolicier som arbetsgivare har i dag. Beroende på vilken form av yrkesutövning det gäller kan arbetsgivare ställa krav på klädsel och därmed inte tillåta vare sig religiös eller annan typ av klädsel för individer som har ett visst yrke.

Jag tror att det är oerhört viktigt att fortsätta den här diskussionen. Vi måste jobba aktivt och motverka rasism och antimuslimsk rasism varhelst

den uppstår, och vi måste också motverka hedersrelaterat våld och förtryck och öka trycket mot detta.

Tvång att bära ett visst plagg, som heltäckande klädsel, är ett uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck och utgör en allvarlig kränkning av grundläggande friheter och mänskliga rättigheter för kvinnor. Förbud är en komplex fråga, och det är oerhört viktigt att vi fortsätter diskussionen.

Från regeringens sida ser vi med allvar på att muslimska flickor och kvinnor kan drabbas av både hedersrelaterat våld och förtryck och rasism och hatbrott. Det är vårt gemensamma ansvar att se till att alla kan känna sig trygga med att vara öppna med sin identitet. Vi kan aldrig tillåta att rasism inskränker människors rättigheter och möjligheter i livet liksom vi aldrig kan tillåta det förtryck som hedersnormerna utgör.

Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Det var ett väldigt underligt uttalande från en tidigare talare – en riksdagsledamot som inte vet någonting om mitt politiska handlande. Jag har kämpat för aborträtten i väldigt många år. Jag kommer från Chile, där aborter har varit förbjudna, och jag var en av dem som kämpade hårt för att få igenom aborträtten där. Så kom inte och försök måla upp en bild av mig som inte är sann!

Jag har blivit anklagad av medlemmar av ledamotens parti för att bära en Hamassjal här i riksdagen. Jag vet inte om ni känner till detta, fru talman, men det finns en aborträtssjal från Argentina. Den är grön och har bland annat galgen som mönster. Det var galgen som många kvinnor använde för att göra abort och riskerade sina liv med. Det var den sjalen jag hade på mig, men tyvärr har inte Sverigedemokraternas medlemmar koll på sådana saker. De pratar ju inte så mycket om kvinnors rättigheter.

Låt oss återgå till frågan. Övergripande mål för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället i sina egna liv, som ministern sa. Jag tycker att det är ett otroligt fint mål, och jag håller med om varenda del. Men målet ska också innefatta kvinnor som använder hijab, niqab eller burka. Det ska innefatta alla kvinnor.

Jag tror att man blandar ihop saker när man försöker låta bli att prata om att kvinnor faktiskt har rätt att bestämma om de vill bära en niqab och i stället börjar prata om hedersvåldspromblematiken. Jag tänker att det finns kvinnor i Sverige som vill kunna göra det. När man börjar lägga sådana här typer av värderingar på hur kvinnor ska klä sig eller inte är det väldigt oroväckande. För vad händer i morgon när andra, som kanske vill gå ännu längre, tar över regeringen?

Jag har sett det själv. Under diktaturen i Chile var det första militären gjorde när de klev ut på gatan att börja kräva att kvinnor skulle klippa sönder byxorna. Kvinnor skulle inte använda byxor. Om man jobbade som sekreterare i Chile fram till slutet av 90-talet eller början av 2000-talet skulle man på vissa kontor inte använda vissa skor, utan man skulle ha högklackat och kort kjol. Det var det som passade en sekreterare.

Jag tror att vi gör jämställdheten en otjänst när vi börjar blanda ihop de här sakerna. En sak är att stärka kvinnor, unga och barn i att kunna använda de uttryck de vill och gå den väg de vill inom religion och samhälle. Det finns ett bra arbete att göra där. En annan sak är att tvinga vuxna kvinnor

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

att lägga sin religionsfrihet åt sidan. Då är vi på väg till en annan typ av samhälle.

Anf. 36 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det här handlar i grunden inte bara om ett klädesplagg. Det handlar om synen på kvinnan som människa.

I länder där burka och niqab är vanliga symboliserar de inte frihet, utan lydnad. Där är kvinnans kropp och ansikte något som ska döljas för att skydda männens heder. Det är en idé som står i direkt konflikt med den svenska jämställdhetstanken. I Sverige ska kvinnor kunna leva som fria individer. De ska kunna se andra människor i ögonen och mötas som jämlikar.

Det är därför vi måste våga säga att vissa uttryck inte hör hemma här. De uttryck som inskränker kvinnors frihet ska bort från det här landet. Vi ska se till att försvara kvinnors frihet.

Att relativisera förtryck i religionens namn är inte tolerans; det är svek. Det är ett svek mot de kvinnor som i Iran, Afghanistan och andra delar av världen riskerar sina liv för att slippa bära dessa plagg. Sverige ska stå på deras sida. Vi ska vara ett land där kvinnor inte göms undan utan syns, hörs och deltar på samma villkor som män. Vi ska vara ett land där friheten inte kompromissas bort för att någon kallar förtryck för kultur.

I Sverige är kvinnans frihet inte förhandlingsbar. Den är en del av vår identitet, lika självklar som demokratin själv. Det är vår skyldighet att försvara den varje gång den hotas, oavsett vem som försöker begränsa den.

Anf. 37 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Niqab och burka är kvinnoförtryckande plagg. Det är plagg som handlar om att styra flickor och kvinnor och deras sexualitet för att männen inte kan hålla sig i styr.

Här i Sverige kämpar vi emot hedersrelaterat våld och förtryck. Om vi verkligen vill få bukt med detta på riktigt kan vi inte tillåta dessa plagg i Sverige. Det är samma plagg som kvinnor och flickor i andra länder dödas för om de tar av sig dem. Sverigedemokraternas linje är tydlig: Kvinnors frihet står alltid över religiösa och kulturella påbud. Sverige är en sekulär demokrati, och svensk lag och jämställdhet gäller alla utan undantag.

Fru talman! Det är svårt att ta ledamoten Lorena Delgado Varas jämställdhetsretorik på allvar när hon gång på gång sätter ideologi före verklighet.

Anf. 38 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! Kvinnor har rätt att bära burka, säger ledamoten Lorena Delgado Varas. Det är anmärkningsvärt att se på denna fråga så ensidigt. I allt väsentligt, vilket jag har tryckt på i mina tidigare inlägg, tvingas kvinnor att bära den form av avarter som burka och niqab utgör. Därför behöver vi ta frågan om hedersrelaterat våld och förtryck på största allvar. Om vi verkligen värnar om kvinnors möjligheter att forma sina liv så som de själva vill är det där vi behöver både trycka på och fortsätta öka de delar som den här regeringen har påbörjat.

Vi har tagit krafttag mot hedersrelaterat våld och förtryck sedan dag ett inom alla politikområden. Det är ett arbete vi behöver fortsätta med.

Vi har i dag, inte minst på skolans område, ett flertal uppdrag och utredningar som syftar till att kunna nå och stärka de flickor som befinner sig i kontexter med hedersrelaterat våld och förtryck. Bland annat har Skolverket i uppdrag att stärka skolans och förskolans systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, exempelvis genom kunskaps-
höjande insatser och stöd för rektorer, lärare och elevhälsa. Skolverket har även i uppdrag att analysera förskolors, skolors och huvudmäns arbete med att förebygga, upptäcka och åtgärda hedersrelaterat våld och förtryck och även föreslå en struktur för samordningen av detta viktiga arbete.

I mars tillsatte vi också en utredning som ska föreslå åtgärder för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmen. I uppdraget ingår bland annat att föreslå hur ett individuellt anpassat stödsystem för utsatta barn och elever kan utformas. Vi ser fram emot utredningens rapport under nästa år.

I direktiven till den utredningen kan man läsa att det i dag förekommer att personal på förskolor ser till att flickor som har slöja på sig på förskolan inte tar av sig den under dagen, att barn och elever av olika kön inte får leka eller delta i vissa aktiviteter tillsammans, att flickor inte får ha kort-
ärmat eller kortbent trots att det är varmt ute och att pojkar inte får klä sig i klänning när barnen leker olika roller.

Att personal medverkar till att upprätthålla detta är oerhört allvarligt och visar mycket tydligt att vi behöver öka trycket mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket, bland annat genom den här utredningen men också med flertalet av alla de åtgärder som regeringen hittills har vidtagit och kommer att fortsätta vidta.

Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (-):

Fru talman! Jag håller helt med om att man ska göra allt för att stärka kvinnors och flickors tillgång till och makt över samhället. Där är jag helt med. Jag ställer mig dock emot att man försöker använda vissa kvinnors klädsel för att markera mot en generell bild av kvinnors utsatthet. Jag menar att det är en politisk exploatering av vissa kvinnors erfarenhet och liv. Det stärker inte deras jämställdhet.

Där behöver man kanske fundera på hur man använder retoriken och vad den egentligen innebär – vad det innebär när en minister går ut och säger: Här ska vi förbjuda dessa klädselar. De här personerna tillhör inte samhället. Vad kommer det att innebära för de kvinnorna? Vilka fler hatbrott ska de behöva stå ut med dagen efter?

Jag vill se en jämställdhetspolitik som stärker alla kvinnor – oavsett religion, oavsett klass och oavsett hudfärg. Därför kommer jag aldrig att vara tyst när en politiker försöker vinna utrymme i medierna genom att odla fram rasism, vilket detta innebär.

Hedersvåld kan vi prata om vid ett annat tillfälle, jämställdhetsministern, och hur man egentligen borde jobba med den frågan. Jag har också jobbat med den. Tvång mot vissa grupper är inte det som skapar jämställdhet.

Anf. 40 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L):

Fru talman! För mig som liberal jämställdhetsminister är utgångspunkten att friheten att forma sitt liv som man vill måste vara rådande.

Inskränkningar i kläder behöver vi hantera varsamt. Det är komplexa frågor. Men återigen är det oerhört viktigt att den här debatten förs, att vi lyfter den här diskussionen. Vi kan inte skilja på frågorna och låtsas som att hedersrelaterat våld och förtryck inte har med saken att göra. Det är en helt avgörande del i detta.

Jag tror att det är ett misstag att blanda ihop slöja, de mycket allvarliga former av rasism och hatbrott som drabbar många muslimer i dag och den typ av avarter som är själva signumet för det kvinnoförtryck som vi ser i Afghanistan. Senast i dag kunde vi läsa en artikel om vilken fruktansvärd misär de kvinnorna lever i.

Vi behöver ha flera tankar i huvudet samtidigt här. Vi behöver fortsätta att jobba aktivt och hårdare mot rasism och diskriminering, men vi måste också jobba mycket hårdare mot hedersförtrycket för att män och kvinnor och flickor och pojkar ska ha samma villkor och samma möjligheter att forma sina liv så som man vill.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:87 om barnomsorg på obekväm arbetstid

Anf. 41 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Fru talman! Rose-Marie Carlsson har frågat mig hur jag inom mitt ansvarsområde ytterligare kan förstärka kommunernas förutsättningar att erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid.

Många yrkesgrupper har arbetstider helt eller delvis förlagda till kvällar, nätter eller helger. För föräldrar i dessa yrkesgrupper kan det finnas ett behov av barnomsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Kommuner ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning som behövs, bland annat med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete (25 kap. 5 § skollagen [2010:800]). Det är möjligt för kommuner att ansöka om statsbidrag för att anordna omsorg under den tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

Trots detta kan det fortfarande finnas föräldrar som har behov av sådan omsorg som inte får det. Av förarbetena till skollagen framgår det tydligt att kommunen bör göra en individuell bedömning utifrån de lokala förutsättningarna för varje ansökan om plats. I bedömningen bör även föräldrarnas reella möjligheter att själva ordna omsorg för sina barn ingå (prop. 2009/10:165 s. 532). Skollagens krav på att varje kommun ska sträva efter att erbjuda omsorg på obekväma tider är inte något som kommunerna kan bortse ifrån.

För 2025 finns 79 miljoner kronor avsatta för det statsbidrag som kommuner kan söka för omsorg på kvällar, nätter och helger. Statsbidraget är till för att kommuner ska kunna erbjuda mer barnomsorg så att barn som behöver det ska kunna få omsorg under kvällar, nätter och helger. Bidraget kan användas till både befintlig verksamhet och ny verksamhet som bedrivs under kvällar, nätter och helger.

För omsorg under tid då till exempel förskola inte kan erbjudas får avgifter tas ut på det sätt som en kommun får ta ut avgift för plats i förskola

som den anordnar, och avgifterna ska vara skäligen (8 kap. 16 § skollagen). Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2026 satsningar för en förskola med hög kvalitet och med sänkta avgifter. Regeringen föreslår en minskning av barnomsorgsavgiften och en rejäl förstärkning av statsbidraget för maxtaxa på 1 miljard kronor för 2026, och den beräknade förstärkningen för 2027 är 1,5 miljarder kronor. Det är viktigt att staten och kommunerna tar ansvar tillsammans.

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 42 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Det är inte första gången och förmodligen inte heller sista gången denna mandatperiod som frågan om barnomsorg på obekväm arbetstid – det vill säga omsorg på kvällar, helger och nätter – debatteras här i kammarkaren. Bakgrunden är att det blir allt vanligare att vårdnadshavare vittnar om eller att man kan läsa i pressen att barnomsorgen plötsligt stänger tidigare på kvällen än den gjort innan eller att kommunen lägger ned nattis. Det ställer till bekymmer. Det är precis som ministern säger: Kommunerna har skyldighet att erbjuda förskoleplats inom fyra månader, men inte på obekväm arbetstid.

Det är viktigt att skapa förutsättningar så att människor kan kombinera arbetsliv och familjeliv. Det är viktigt att alla har en egen inkomst, för det är avgörande för ens egen personliga ekonomi, familjens ekonomi, hur man mår psykiskt, hur man kan vara en bra förälder och för självförtroendet.

Omsorgsformen vi pratar om är mer kostsam för kommunerna än en vanlig plats. För att stimulera och uppmuntra kommunerna att erbjuda obomsorg finns det, precis som ministern säger, ett riktat statsbidrag på drygt 80 miljoner kronor. Beloppet har varit detsamma under flera år, och i takt med inflationen har statsbidraget urholkats. Dessutom har många kommuner fått sämre ekonomi, och det är inte lika självklart att erbjuda den efterfrågade omsorgen.

Det här är ingen lagstadgad verksamhet, och därför finns det inte uppgifter om hur många kommuner som erbjuder denna barnomsorg. Det finns endast uppgifter om hur många och vilka kommuner som söker det riktade statsbidraget. Bara från i juni i år har det antalet minskat från 161 till 157 huvudmän. Det går sakta nedåt.

För inte så länge sedan kunde man än en gång läsa om en person som var tvungen att säga upp sig eftersom nattis skulle stänga. Hon – i regel är det en kvinna – blev tvungen att flytta till en annan kommun, som erbjöd efterfrågad omsorg.

Jag ställde en skriftlig fråga till den nuvarande ministrarnas företrädare. Svaret blev att regeringen följer frågan noga. Nu är det en ny minister som ingår i regeringen, men jag tror inte att nuvarande minister har en annan uppfattning.

Ministern hänvisade i sitt svar till den satsning regeringen gör på förskolan. Men det är egentligen ingen större satsning. Den innebär bara att man inte gör de besparingar man aviserat tidigare. Maxtaxan ger inga nya pengar till verksamheten utan är en kompensation till kommunerna om de tillämpar maxtaxan för den aviserade sänkningen av avgiften till förskola och fritis. Man kan fråga sig hur det skapar fler platser inom obomsorgen. Vad hjälper det den förälder som måste säga upp sig eller tacka nej till

arbete på grund av att det inte finns någon barnomsorg på de tider vederbörande behöver? Att avgiften är lägre, vad hjälper det? Jag kommer att tänka på filmklassikern *Vi hade i alla fall tur med vädret*.

Om man vill stärka barnfamiljernas ekonomi hade det varit bättre att höja barnbidraget. Min fråga kvarstår alltså: Hur kommer ministern att ytterligare stärka kommunernas förutsättningar att erbjuda barnomsorg på ob-tid?

Anf. 43 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Jag kan garantera att vi fortsatt följer det här noga. Precis som Rose-Marie Carlsson sa är det avgörande att man har rätt till förskola, både för barnets utveckling och för att när barn går i förskolan hjälper det också i resten av utbildningen. Man får även möjlighet att bidra till barnens utveckling, inte minst när det gäller att lära sig läsa.

Jag tycker också att det är avgörande, som Rose-Marie Carlsson lyfte fram, att föräldrar ska veta att de alltid kan tacka ja till jobb utan att behöva vara oroliga för huruvida deras barn har förskoleplats eller inte. Det för mig till min tydliga uppfattning. Det finns redan tydliga regler formulerade i skollagen, som kommuner inte kan bortse från.

De förstärkningar vi gör av statsbidraget till kommuner för maxtaxan inom förskola och fritidshem innefattar även pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola och fritidshem samt omsorg som erbjuds enligt 25 kap. 5 § skollagen under tiden då förskola och fritidshem inte erbjuds. Min uppfattning är att det redan finns tydliga regleringar som kommuner inte kan bortse från.

I mitt inledningsanförande försökte jag vara tydlig med att det här är en fråga där jag tror att kommunerna och staten behöver gå hand i hand. Kommuner bör göra individuella bedömningar utifrån de lokala förutsättningarna för varje ansökan om plats, och bedömningen bör utgå från om föräldrarna har en reell möjlighet att själva ordna med omsorg för sina barn.

Kommuner kan inte kringgå skollagens tydliga bestämmelser om att de måste sträva efter att erbjuda omsorg för barn på tider då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Det här är alltså inte någonting de kan ducka för.

Anf. 44 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det går inte att missa att det vi diskuterar och debatterar i dag är tillgång till barnomsorg på obekvämt arbetstid. Det är en fråga som berör såväl arbetslinjen som jämställdheten och barnens trygghet.

I Sverige ska alla ha möjlighet att arbeta och försörja sig, oavsett vilket yrke eller vilken arbetstid de har. Vår välfärd bygger på att det finns människor som arbetar när andra sover. Undersköterska, busschaufför, vårdbiträde och polis är några av de yrken som håller samhället igång dygnet runt och får välfärden att fungera.

Föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger möts ofta av en enkel men orättvis verklighet i form av en barnomsorg som stänger redan vid fem-sex-tiden. Ibland fungerar inte heller öppettiderna på morgonen därför att man har lång restid.

Vi vet att en tredjedel av landets kommuner erbjuder nattis eller liknande verksamhet medan andra saknar det helt. Ministern och jag kan vara hur överens som helst om att man ska ordna det på något vis, men faktum kvarstår: Verkligheten ser ut på ett annat sätt. Även i de kommuner som har många arbetsplatser där man arbetar skift finns det exempel på att man inte erbjuder detta.

Barnfamiljers möjligheter avgörs alltså inte av vilket yrke man har eller om man vill arbeta utan av vilken kommun man råkar bo i. När kommunen lägger ned nattiset eller aldrig har haft något tvingas dessa föräldrar att säga upp sig från sina jobb eller flytta till en annan kommun – inte för att de vill utan för att barnomsorgen inte räcker till.

Herr talman! Detta är ingen marginell eller liten fråga. Den berör inte bara dem som inte har tillgång till fungerande barnomsorg utan även de arbetsplatser som inte kan få den arbetskraft de behöver. Det handlar om undersköterskor och vårdbiträden som inte kan få den arbetskamrat de verkligen behöver. Vi känner igen devisen ”fler händer i vården”.

Föräldrar ska inte behöva välja mellan jobbet och barnen på grund av att de arbetar kväll eller natt. Barn ska inte behöva flyttas runt mellan anhöriga eller vänner och bekanta för att samhället inte klarar sitt ansvar. Det är lite grann det som jag kunde läsa mellan raderna, som ministern antyder och som även står i skollagen. Men det här blir alltså konsekvensen.

Vi har i dag ett Sverige där till exempel en ensamstående förälder i min hemkommun Malmö kan arbeta natt på sjukhus medan någon i en annan kommun inte kan göra det, därför att de inte har möjlighet till nattomsorg där. Skillnaden mellan kommuner gör att barn till nattarbetande föräldrar inte alltid får samma möjlighet till arbete och försörjning – nej, det är ju inte barnen som ska arbeta utan vårdnadshavaren! Där blev det visst lite tokigt, och jag ber om ursäkt.

Det här är dock inte likvärdigt, och det är inte en fungerande arbetslinje. Om regeringen menar allvar med att fler ska kunna arbeta måste välfärden möjliggöra det. Behovet är inte lågt utan underskattat. Man pusslar med anhöriga och byter pass eller säger upp sig. Frågan kvarstår därför: Hur kommer ministern att förstärka kommunernas förutsättningar att erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid?

Ministern hänvisar också till maxtaxan. Vi har ännu inte sett förslaget om hur maxtaxan ska konstrueras. Blir pengar över så att man kan använda dem till annat, eller ska de bara gå till att kompensera för inkomstbortfall då man får en lägre taxa? Det kan ministern inte svara på i dag, eftersom det inte finns något färdigt förslag. När kan vi få se ett förslag på maxtaxa?

Anf. 45 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA
MOHAMSSON (L):

Herr talman! Det gläder mig att också Rose-Marie Carlsson uppskattar arbetslinjen – framför allt för föräldrar och kanske inte för barn, för de ska gå i förskolan.

Det finns sedan 2013 statsbidrag för att öka tillgången till omsorg på kvällar, nätter och helger. Bidraget kan användas både till befintlig verksamhet i kommunerna och till att starta nya verksamheter. För år 2025 uppgår statsbidraget till cirka 80 miljoner kronor, vilket kan stimulera och bidra till att erbjuda just omsorg på obekväma tider och öka omfattningen. Det här är alltså ett statsbidrag som kommuner kan söka om de själva inte

har råd eller prioriterat detta att göra det. Det är upp till kommunerna att söka detta bidrag.

För omsorg under tid då till exempel förskola inte erbjuds får avgifter tas ut på det sätt som en kommun får ta ut avgifter för plats på förskola som anordnas. Avgifterna ska vara skäligena.

Det är viktigt att minska de ekonomiska hindren, vilket jag och ledamoten är överens om. Detta är viktigt för att öka möjligheten att delta i förskola och fritidshem men inte minst också för barnens språkutveckling.

Hushållens ekonomi behöver också stärkas för att den utdragna lågkonjunkturen ska kunna brytas och den svenska ekonomin ska återhämta sig. Regeringen avser att införa ett fribelopp för inkomster så att hushållens barnomsorgsavgift inom ramen för maxtaxan ska bli lägre. Det gör vi för att fler aldrig ska behöva tveka för att de står inför valet mellan att få ett andrum i ekonomin och att ha sina barn i förskolan. Därför föreslår vi att statsbidraget för maxtaxan ska förstärkas.

Det finns som sagt i dag ett statsbidrag. Det har funnits för kommuner att söka sedan 2013 så att de ska kunna öka tillgången till omsorgen på kvällar, nätter och helger. Detta är avgörande för arbetslinjen men också för barns språkutveckling.

Anf. 46 ROSE-MARIE CARLSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Vi är lika överens om hur viktig förskolan är. Det är viktigt att alla barn verkligen är i förskolan, eftersom det lägger grunden för allting för barnen.

Jag tackar för debatten, men jag kommer att återkomma i andra sammanhang. Det räcker inte med att säga att kommunerna kan ordna barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Vi vet också precis vad som står i skollagen om hur man ska kunna göra det här.

Det kan inte vara så att man måste säga upp sig. Ofta handlar det om kvinnor som kanske är ensamstående och tvingas lämna sitt arbete. Samhället måste kunna ställa upp för dem som får Sverige att fungera, även utanför kontorstid och speciellt på natten.

Ministern pratar också om att stärka hushållens ekonomi, speciellt riktat mot barnfamiljerna. Men det hade varit mycket bättre och mer träffsäkert om man hade höjt barnbidraget.

Låt mig återgå till det riktade statsbidraget. För att stimulera kommunerna att ta sitt ansvar och erbjuda barnomsorg på obekvämt arbetstid infördes för ett antal år sedan, vilket ministern nämnde, ett riktat statsbidrag motsvarande 80 miljoner. Det har legat kvar på samma nivå ända sedan det infördes.

En snabb åtgärd som skulle kunna göra skillnad är att utöka det riktade statsbidraget. Därför har vi socialdemokrater i vår skuggbudget avsatt ytterligare 50 miljoner kronor till det riktade statsbidrag som kommunerna kan söka. Vi har alltså utökat det med drygt 60 procent.

Avslutningsvis vill jag fråga ministern: Är ministern beredd att göra samma satsning som vi socialdemokrater gör?

Anf. 47 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Det är kul att det kommer lite olika budgetförslag här också. Vi har lagt fram en budget för barnfamiljerna. Sedan vi tog över

makten har barnfamiljer fått ungefär 5 000 kronor mer i plånboken varje månad. Det är avgörande för att hårt arbetande svenskar, som varje dag bidrar till svensk ekonomi, ska få ett andrum i sin vardag efter en långdragen lågkonjunktur.

Jag är glad att förskolans maxtaxa är en del i de lättnader som vi lägger fram. De där hundralapparna eller tusenlapparna spelar roll för huruvida föräldrar ska ta ett extra skift på jobbet eller bara kunna få ett andrum i sin ekonomi och inte behöva vara oroliga över att de tvingas välja mellan att gå på bio en fredag eller att deras barn ska gå i förskolan.

Det kommer att låta tjatigt från mig, men jag säger det återigen: Det är tydligt i skollagens bestämmelser att kommuner ska sträva efter att erbjuda barnomsorg under de tider då förskola och fritidshem inte erbjuds. Det ska göras med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete och familjens situation. Kommunerna ska göra individuella bedömningar utifrån de lokala förutsättningarna, och de kan variera rätt mycket. Det är därför vi har ett statsbidrag.

Jag ser fram emot att fler kommuner tillsammans med staten tar ansvar för att fler föräldrar i Sverige ska kunna vara hårt arbetande föräldrar men också för att fler barn ska ha möjlighet att gå i förskolan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:100 om svensk skolas förmåga att förebygga självmord bland elever

Anf. 48 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Gustaf Lantz har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra för att svensk skola ska bli bättre på att förebygga psykisk ohälsa och självmord bland elever.

Regeringen beslutade 2024 om en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Att på allvar och kraftfullt ta sig an arbetet med att främja psykisk hälsa och utveckla arbetet med att förebygga psykisk ohälsa och suicid kräver ett brett och omfattande arbete på olika nivåer i samhället. Detta är en viktig fråga, och det är avgörande att vuxna ser och agerar på signaler från elever som mår dåligt. Alla barn har rätt till bästa möjliga hälsa, vilket inkluderar psykisk hälsa.

Skolan och elevhälsan har en viktig roll för att främja elevers hälsa och stödja elevers utveckling mot utbildningens mål. Viktiga uppgifter är till exempel att motverka mobbning samt identifiera stödbehov och erbjuda stödinsatser.

Vi vet att dagens elevhälsa inte räcker till och att allt fler elever inte får tillgång till effektiva stödinsatser i rätt tid. Regeringen genomför därför flera åtgärder inom området. Den 7 mars 2024 tillsatte regeringen Utredningen om en förbättrad elevhälsa (U 2024:01), som lämnar sitt slutbetänkande till mig den 27 november. Uppdraget omfattar bland annat att stärka elevhälsans uppdrag, ledning och samverkan. Därtill ska utredningen föreslå hur elevhälsans medicinska, psykologiska och psykosociala insatser kan stärkas och föreslå en elevhälsogaranti med målet att åstadkomma en ändamålsenlig tidsfrist för att få stöd och hjälp av elevhälsan.

Prot. 2025/26:29
7 november

*Svar på
interpellationer*

I budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1) föreslår regeringen också 200 miljoner kronor till personalförstärkningar inom elevhälsan. Satsningen kan bidra till att elever får förbättrad tillgång till elevhälsans medicinska och psykologiska kompetens och till att fler erbjuds hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Skolsociala team är ett sätt för skolan och socialtjänsten att bidra till trygghet och studiero i skolan, till ökad skolnärvaro och till att elever får stöd i ett tidigt skede. Vi vet också att en lyckad skolgång är en avgörande skyddsfaktor mot både utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. För att stärka samverkan mellan skolan och socialtjänsten och öka närvaron bland eleverna föreslår regeringen att det befintliga statsbidraget för personalkostnader för de skolsociala teamen förstärks med 100 miljoner kronor till totalt 400 miljoner kronor 2026 och förlängs till 2028.

Regeringen vill genomföra ytterligare insatser för att varaktigt stärka tryggheten och studieron i svensk skola. Regeringen tog i januari 2025 emot ett betänkande om bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8). Där lämnades ett stort antal förslag med syftet att alla elever ska få gå i en trygg skola där de kan koncentrera sig på undervisningen och att både skolpersonal och elever ska slippa hot, våld, kränkningar och trakasserier.

Det pågår också ett arbete för att möjliggöra suicidutredningar inom ramen för en nationell utredningsfunktion. Denna satsning ska särskilt fokusera på suicid bland barn och unga och förväntas bidra till ett mer effektivt suicidpreventivt arbete.

Vi har ett gemensamt ansvar att se till att varje barn blir sett, får rätt stöd och ges möjlighet att må bra och lyckas i skolan.

Anf. 49 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är tack vare mamma Desirée denna debatt äger rum. Hennes dotter Karolina tog sitt liv när hon bara var tolv år. Det är inte ofta jag blir nervös, men det blev jag första gången jag träffade Desirée. Jag var rädd att såra och säga fel, klampa in och riva upp. Det är lättare när man kan säga ”jag förstår hur det är”. Men jag förstår att jag inte förstår hur det är att mista ett barn.

Vad jag vet är hur kärleken till mina barn känns men inte hur det skulle vara att inte kunna ge den i livet. Ulf Lundells ord ger en aning: ”Som om min själ har gått ifrån mig för att vara hos dig, så saknar jag dig.” Det finns nog bara en enda sak som är svårare att förstå än detta, och det är hur dåligt ett barn mår som har bestämt sig för att inte leva.

Vi måste tala om vad det handlar om och inte sopa under mattan, sa Desirée när jag envisades med att prata om suicid. Så vi gav vårt riksdagsseminarium rubriken Barn och självmord – för det är vad det handlar om. Det blev en både jobbig och viktig dag med forskare, anhöriga, lärare, psykologer och riksdagsledamöter. Utgångspunkten var Elinor Torps bok om Karolina, som heter *Flickan i korridoren*. Hon satt där i korridoren, själv, innesluten. Hon vantrivdes i skolan, och hon fick inte rätt stöd – en erfarenhet som många elever i dagens skola delar.

Det är något väldigt fel i svensk skola när så många elever inte finner sin plats. Många lärare gör ett fantastiskt jobb men ser själva att resurserna inte finns att ge elever vad de behöver. Det finns för lite kunskap om au-

tism och andra NPF-diagnoser inom skolan. Hjälp är för liten och för dålig. Vi kan så mycket bättre.

Det kändes som att vårt seminarium tände ett hopp hos deltagarna. Politiker från alla sidor lyssnade nyfiket och koncentrerat. Socialminister Jakob Forssmed höll ett väldigt bra anförande, och känslan i rummet var att detta kunde bli ett avstamp mot någonting bättre.

Men så slår jag upp DN dagen efter vårt seminarium och läser hur utbildningsministern tycker att vi ska lyssna mindre på elever och att vi ska straffa elever. Jag skämdes inför de föräldrar vars barn tagit sina liv som jag träffade den 22 oktober, de som kämpat som tigmammor och tigerpappor för att deras barn skulle ha det bra i skolan och som nu kraftsamlade igen och tog sig till riksdagen för att kämpa för andras barn.

Herr talman! Många av dem som tagit sina liv har haft autism, inte kunnat lära i rådande skolmiljö, varit frustrerade eller mobbade, stökat, bråkat och skolkat. De har inte fått rätt stöd, de har inte mötts av kunskap, de har inte kommit in i en gemenskap – de har mått som i ett helvete. De är många och blir fler. Under förra året tog 16 barn under 14 år sina liv.

Riksförbundet Attentions skolrapport visar att 83 procent av elever med NPF-diagnoser upplever fysisk och psykisk ohälsa kopplat till skolan. Skolfrånvaron har fyrdubblats sedan 2019. Ska vi verkligen lyssna mindre på dessa barn? Ska vi verkligen straffa dessa barn?

Anf. 50 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Tack för möjligheten att debattera den här viktiga frågan! Självmod är ju en fråga som i realiteten är ett kvitto på att vi har misslyckats med att ge alla barn en trygg uppväxt. Vartenda barn som tar sitt liv är en enorm tragedi, särskilt för den berörda familjen.

Herr talman! I går kunde vi ta del av Dagens Nyheters rapportering om att hbtqi-fientligheten ökar i skolan. Sveriges lärare säger att fyra av tio lärare har upplevt hbtqi-fientlighet bland elever i högstadiet. Det handlar om elever som stormar ut ur klassrummet när de får reda på att läraren är homosexuell och föräldrar som säger att de inte kommer att släppa iväg sina barn till skolan för att RFSL ska ha en skolinformation, vilket påstås vara ren och skär hbtqi-propaganda.

Detta leder till att tryggheten för unga hbtqi-personer minskar. Det leder till att RFSL ställer in skolinformation. Över hälften av RFSL:s avdelningar har beslutat att inte längre genomföra skolinformation på grund av säkerhetsrisker. De som fortfarande har skolinformation får ofta höra att de är pedofiler som gromar barn. För elever som ser detta och lever med det i sin skola är det förmodligen självklart att aldrig komma ut. Och ibland kan det resultera i självmord. Detta är självklart en helt oacceptabel utveckling som inte får ske i Sverige.

Unga hbtqi-personers mående är relevant för den fråga vi diskuterar i dag. För några år sedan gjorde nämligen Folkhälsomyndigheten en översikt där man såg att unga hbtqi-personer är överrepresenterade i suicidstatistiken i Sverige. I den här översikten slås det också fast att den största anledningen till att det här sker är nätmobbning och mobbning.

Detta är inget nytt problem. Den socialdemokratiska regeringen sätts den nationella strategin "Det handlar om livet" för att förhindra suicid bland unga och öka investeringarna för en god psykisk hälsa. Flera myn-

digheter, bland annat Folkhälsomyndigheten, pekades ut som strategiska för att arbeta med detta. Men mer kunde ha gjorts, och mer behöver göras.

Jag tycker att arbetet mot hedersrelaterat våld, som ofta dyker upp när vi pratar om unga hbtqi-personers psykiska ohälsa, är viktigt. Där är vi överens, och vi har stiftat flera lagar som fastställer att vi är emot hedersrelaterat våld. Men i DN:s rapportering, herr talman, kunde vi också ta del av det liberala kommunalrådet i Göteborg, som uttryckte att hbtqi-fientligheten enbart förekommer i skolor i utsatta områden och inte i innerstadsskolor. Det är något som dementeras av RFSL:s skolinformatörer. Det här är ju ett resultat av en ultrakonservativ rörelse, som jag tror att både jag och statsrådet har sett på sociala medier, där man förlöjligar framför allt transpersoner.

Jag tycker att regeringens satsningar för att förhindra självmord bland unga är välkomna. Jag anser att den ojämlika skolan och framför allt den religiösa friskolan behöver upphöra här och nu – det är kanske den viktigaste åtgärden för att få bukt med det här. Men jag välkomnar ändå de insatser som görs.

Herr talman! Jag vill fråga statsrådet vad regeringen gör åt det omfattande hat som sprids på sociala medier av högerextrema, som Sverigedemokraterna, mot hbtqi-personer och vilka åtgärder hon ämnar vidta för att se till att ingen ung hbtqi-person ska mötas av hot och hat som resulterar i självmord.

Anf. 51 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Det var många frågor som kom upp i debatten här. Låt mig börja med det som jag tycker att det är viktigast att vi har ögonen öppna kring.

Under lång tid har vi haft en trygghetskris i svensk skola. Det har inte varit en realitet att föräldrar känner trygghet när de lämnar sina barn i skolan och att barn inte behöver komma till skolan med ångest eller med ont i magen. Så har det varit av olika anledningar, herr talman. Att vi under lång tid har haft en trygghetskris tror jag inte minst hänger ihop med att vi inte har varit tydliga med vad som är syftet med skolan.

Lärare ska få vara lärare i sina klassrum. Vi kan inte ha stökiga korridorer. Man är inte i skolan för att tjafsas med läraren eller med sina kamrater, utan man är där för att lära sig det demokratiska hantverket och grunderna, som ska hjälpa en resten av livet.

Jag tror att det är avgörande att vi hanterar trygghetskrisen genom att stärka lärarna i deras roll som lärare i klassrummen och genom att ge rektorer möjlighet och verktyg att upprätthålla tryggheten i skolan.

Det handlar också om de nya fenomen som vi ser i skolan, bland annat skärmar och sociala medier som formar barn och unga innan de hinner forma sig själva. Därför är jag glad att vi i den här regeringen nu ser till att göra hela grundskolan mobilfri. Man lämnar in sin telefon i början av skoldagen och får tillbaka den i slutet. Under tiden däremellan är man i skolan för att lära sig och för att umgås med sina kompisar.

Vi har en avgörande roll i skolan när det gäller att se till att alla barn och unga får vara sig själva och får drömma stort. Men det handlar också om att se till att de vet vilka spelregler som finns i skolan. Det ska inte råda någon tvekan. Det kan inte vara uppochnedvänt. I skolan råder inte anarki,

utan i skolan finns det tydliga demokratiska uppdrag och demokratiska värderingar som man upprätthåller. Där ska jag vara väldigt tydlig. Det är nolltolerans mot att inte upprätthålla detta. Skolor och kommuner har ansvar att se till att alla skolor följer detta.

Jag tänkte svara ledamoten på vad regeringen gör för att motverka psykisk ohälsa bland annat bland elever med NPF. Regeringens ambition inom området för psykisk ohälsa har varit tydlig, vilket inte minst framgår av Tidöavtalet och regeringsförklaringen. Regeringen betonar att arbetet med att stärka den psykiska hälsan och suicidpreventionen måste prioriteras som ett led i folkhälsoarbetet, inte minst för unga. Det förebyggande och främjande arbetet måste stärkas. Antalet suicid ska minska. Och vården och omsorgen för personer med psykisk ohälsa måste bli mycket mer tillgänglig och jämlik.

Det faktum att elever med funktionsnedsättningar mår så dåligt och att de försöker ta livet av sig är ett allvarligt misslyckande. Jag och regeringen vidtar konkreta åtgärder för att förbättra just stödet och förebygga ohälsan genom att se till att alla barn och unga får det stöd de förtjänar och behöver. Inget barn ska lämnas efter i våra klassrum.

Anf. 52 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Utbildningsministern har en väldigt viktig position i det svenska samhället. Skolan är grunden för mycket.

Regeringen har tre väldigt viktiga saker på sitt bord. Den första gäller hur mycket pengar skolan får. Den andra gäller hur mycket av skolans pengar som också stannar i skolan. Den tredje gäller hur pengarna används.

När det gäller hur mycket pengar skolan får kan jag notera att Socialdemokraternas skuggbudget innehåller 3,7 miljarder mer till svensk skola. Vi kan räkna på hela mandatperioden vad gäller stöd till kommuner. Vårt parti har prioriterat välfärden och inte dem med högst inkomster och stora skattesänkningar.

När det gäller hur mycket pengar som också stannar i skolan är vi väldigt tydliga som parti. Vi vill att de pengar som skattebetalarna jobbar ihop och som vi bestämmer ska gå till skolan också ska stanna i skolan – detta för att man ska kunna ge elever rätt stöd, inte minst elever med autism och andra NPF-diagnoser som behöver särskilt stöd.

Hur pengarna används i skolan är också beroende på hur systemet ser ut. De som har de här diagnoserna – som löper otroligt mycket högre risk att ta sina liv, att må dåligt och att inte vilja gå till skolan – är inte lönsamma för de fristående skolorna. De vill helt enkelt inte ha dem. De gör vad de kan för att slippa dessa ekonomiskt icke lönsamma elever. De kan då bli kvar i den kommunala skolan, som inte har tillräckliga medel för att kunna satsa på det här.

Det är ett systemfel, och det har pågått alltför länge.

Jag har ett exempel från Uppsala på hur det här systemet fungerar. Det var en resursskola, en privat skola, där många med autismdiagnos gick. De fick beskedet: Om sex veckor lägger vi ned er skola.

De som kan någonting om hur autistiska elever fungerar vet att de behöver lång tid för att ställa om och att de har ett stort behov av att planera och att ställa in sig på förändringar.

Prot. 2025/26:29
7 november

Svar på
interpellationer

Det var inte det att skolan gick dåligt. Den gick inte tillräckligt bra. Den gav inte tillräckligt med vinst. Fyra elever i Uppsala var inte lönsamma nog. Skolbolaget skulle säljas, och man skulle fixa till siffrorna före försäljningen.

Jag vill veta vad utbildningsministern tänker göra åt detta system, som varje dag slår hårt mot många elever. Den yttersta konsekvensen är faktiskt att elever tar sina liv för att de inte får rätt stöd. Det finns inte rätt kunande. Det finns inte rätt resurser.

Det är bråttom.

En annan fråga är: Mot bakgrund av de tydliga band till friskolemarknaden som finns inte minst i Moderaterna, vad har utbildningsministern för förmåga att få med sig hela regeringen?

Anf. 53 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S):

Herr talman! Ett uppdrag som skolan har och som man har fått av den här kammaren är demokratiuppdraget. I grund och botten handlar det om demokratiskt handlingsutrymme, och det är just därför vi behöver satsa på att skolan och lärare har kunskap om riskfaktorer kring hbtqi-ungdomars psykiska ohälsa. Vi måste också inkludera hbtqi-perspektivet i det breda folkhälsoarbetet. Mer behöver göras, för i väldigt många år har vi haft en överrepresentation bland unga hbtqi-personer när det gäller suicid.

Herr talman! Jag kommer tillbaka till det här med hatet, för det är ju så att mobbning, nätmobbning och trakasserier är den enskilt största anledningen till att unga hbtqi-personer begår självmord. Vi kan göra utredningar och formulera analyser, men både jag och statsrådet vet var hatet kommer ifrån. Vi vet vilka ledamöter i den här kammaren som sprider hat mot hbtqi-personer. Vi vet vilka i svensk politik som trakasserar och förlöjligar transpersoner, något som inte minst skedde under debatten om en ny könstillhörighetslag. Vi vet också vilka politiska krafter det är som förpestar det offentliga samtalet, mot hbtqi-personer.

Det är Sverigedemokraterna och deras högerextrema kompisar som gör det här mot unga hbtqi-personer. Det här sker inte i ett vakuum; unga hbtqi-personer tar del av detta. De ser det och drar den enda självklara slutsatsen: Samhället är inte tryggt för mig, och jag kommer inte att komma ut.

Jag vill ta krafttag mot det här. Jag vill att skolan ska få tillräckliga resurser. Vi måste också, herr talman, vara medvetna om att politiken är otroligt normerande, och jag tror tyvärr att regeringens normalisering av Sverigedemokraterna har bidragit till en ökad psykisk ohälsa bland unga hbtqi-personer.

Herr talman! Vi ser homofobin breda ut sig i den svenska skolan, och jag vill veta vad regeringen tänker göra för att motverka detta.

Anf. 54 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! När vi tog över Utbildningsdepartementet gjorde vi det efter åtta förlorade år med Socialdemokraterna. Just nu genomför vi den största reformagendan på över 30 år när det gäller skolan. I vår budgetproposition har vi precis lagt fram en historisk skolbudget, detta samtidigt som vi lyckas sänka skatten för helt vanliga människor som varje dag går upp och jobbar och sliter för Sverige.

Låt mig ta några av de kanske viktigaste delarna i den här stora reformagendan. Den inkludering som Socialdemokraterna drev på, där alla ska vara i ett och samma klassrum och som innebär att barn som behöver hjälp inte får den hjälp som de egentligen behöver eftersom det är viktigare att alla är inkluderade, har lett till den exkludering som vi ser i dag. Barn har hamnat längst bak i klassrummet, kanske med hörselkåpor och en Ipad, i stället för att få rätt stöd i rätt tid så att de lär sig de grunder som är avgörande för att de ska klara sig resten av livet.

Därför gör vi om stödsystemet så att barn som ligger efter exempelvis med att läsa ska få göra det i mindre grupper eller enskilt så att de kommer i kapp. Inget barn ska lämnas efter.

Vi vill se till att det finns fler speciallärare som jobbar direkt med elever, även det någonting som Socialdemokraterna tog bort under den tid som de styrde över skolan.

Vi gör många insatser för att se till att barn inte lämnas efter, att barn inte hamnar längst bak i klassrummet utan att få rätt hjälp, för vi vet vad det innebär när barn inte får rätt hjälp. Då lämnas de efter, utan möjlighet att drömma om att bli det de vill, utan att kunna vara med i samhället på samma villkor som andra.

Utöver detta inför vi ett nytt betygssystem. Vi ser till att lärare får utökade möjligheter och mindre administration. För att svara på ledamotens fråga ser vi också till att höja lärarutbildningen, inte minst för att stärka lärarens förståelse och uppdrag när det gäller demokrati så att de utifrån vetenskapen får möjlighet att lära barn just detta.

Innan mandatperioden är slut kommer vi också att lägga fram en proposition på riksdagens bord när det gäller friskolesystemet. För första gången på 30 år kommer vi att se till att det sker en förändring i friskolesystemet, något Socialdemokraterna inte lyckades med under sina åtta år i Utbildningsdepartementet.

Listan kan göras lång över saker vi gör i dag, efter Socialdemokraternas åtta förlorade år i Utbildningsdepartementet. Jag förstår att det är frustrerande, och jag hade önskat att det gick fortare. Men jag kan säga er en sak: Aldrig tidigare har man gjort så många och så stora reformer på utbildningsområdet, och allt detta med ett syfte: Inget barn ska lämnas efter. Inga klassrum ska tas över av otrygghet och läskris. Vi förhandlar inte med de grundläggande demokratiska rättigheterna utan ser till att alla barn har samma förutsättningar – varje dag.

Anf. 55 GUSTAF LANTZ (S):

Herr talman! Jag noterar att utbildningsministern väljer den lätta vägen att skylla på Socialdemokraterna, men nu har det ju snart gått en hel mandatperiod.

Att eleverna inte skulle kunna få enskild undervisning eller tas från klassrummet om rätt stöd fanns är helt enkelt inte sant. En inkluderande skola innebär ju att den som har speciella förutsättningar ska kunna få den hjälp den behöver, kunna vara med i klassen när den kan och ha eget stöd när den så behöver. Men för detta krävs resurser, och för det krävs en regering som prioriterar att sätta skolan och eleverna först, inte dem med de högsta inkomsterna.

Det känns ibland som om Liberalerna börjar med det kommunikativa. Man hittar någonting som rimmar: pärm – skärm, bilda dig – bete dig –

bry dig. Jag önskar att det fanns fler liberaler som satt och fikade länge både med lärare och med föräldrar som har mist sina barn i självmord och förutsättningslöst förde en diskussion om vad de behöver. Jag har gjort det, och jag har fått många bra inspel.

Gör om skolsystemet i grunden så att vi har resurser att satsa på alla elever! Se till att de 18,9 miljarder som mellan 2022 och 2024 har försvunnit till vinster till de nio stora utbildningsföretagen stannar i skolan! Gör läxan, gör om och gör rätt! Ta detta på allvar! Sätt eleverna främst!

Det är den önskan och det inspel som jag kommer med i dag.
(Applåder)

Anf. 56 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA
MOHAMSSON (L):

Herr talman! Som jag nämnde har det gjorts historiska skolsatsningar, och det finns en reformagenda som vi inte har sett tidigare när det gäller skolan.

Jag vill börja med att säga att den inkludering som ledamoten pratar om hade funkade bra om alla bara fick rätt stöd. Men det har ju inte funkade; det är därför vi befinner oss där vi befinner oss, det vill säga i ett läge där barn som borde få rätt stöd i rätt tid i stället trycks in i klassrum utan att få det. Det är därför vi gör om skolstödssystemet.

Jag jobbar varje dag för att återreglera svensk skola. Det gör jag av en väldigt central anledning, nämligen att vi inte kan ha det som i dag. Det råder både en trygghetskris och en läskris i svensk skola.

Om jag får göra ett medskick till ledamoten: Vill man på riktigt göra stora förändringar och se till att skolsatsningar som beslutas här inte stannar upp när de kommer ut till kommunerna är man jättevälkommen att kroka arm med Liberalerna för att förstatliga skolan. Det finns nog inget enskilt viktigare än att se till att kommuner inte kan se det som en möjlighet att backa i sina egna satsningar på skolan när den här kammaren beslutar om stora skolsatsningar. Att återreglera skolan och se till att skapa likvärdighet är nog det mest avgörande vi kan göra.

Som jag inledde med att säga är frågan om barns och ungas ohälsa något som hela samhället behöver ta krafttag i. Det är ett folkhälsoarbete, och det börjar med barn och unga. I en tid där barn och unga formas av andra innan de hinner forma sig själva är det mer avgörande än någonsin att se till att skolan blir en arena där det råder trygghet och studiero.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 november

2025/26:121 Vapenexport till Förenade Arabemiraten
av *Jacob Risberg* (MP)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:122 Interimsavtal mellan EU och Marocko gällande Väst-sahara

av *Jacob Risberg* (MP)

till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:123 Aktiebolag i skolan

av *Linus Sköld* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:124 Legitimationsundantaget för engelskspråkiga skolor

av *Niklas Sigvardsson* (S)

till utbildnings- och integrationsminister Simona Mohamsson (L)

2025/26:125 Återkrav från Försäkringskassan

av *Sanne Lennström* (S)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

Prot. 2025/26:29
7 november

§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 november

2025/26:155 Försäljning av barnlika sexdockor

av *Teresa Carvalho* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:156 Publik verksamhet i Musikaliska

av *Mats Berglund* (MP)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2025/26:157 Civilanställdas möjlighet att hålla förhör

av *Petter Löberg* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:158 Extramedel för civilt försvar och Sveriges förmåga att serva sitt eget tonnage

av *Björn Söder* (SD)

till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:159 Kemikalieskattens effekter för svenska företag och konsumenter

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2025/26:160 Skyddsbarriärer längs med Västkustbanan och Södra stambanan

av *Adrian Magnusson* (S)

till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:161 Gps-störningar

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2025/26:162 Ryska intressen i Sverige

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 42 (delvis)
och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

REBECCA HEINEMANN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Senaste dag för avlämnande av propositioner	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Svar på interpellation 2025/26:20 om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete.....	2
Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	2
Anf. 2 MARCUS ANDERSSON (S)	2
Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	3
Anf. 4 MARCUS ANDERSSON (S)	4
Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	5
Anf. 6 MARCUS ANDERSSON (S)	5
Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	6
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:70 om statens ansvar för Bromma flygplats.....	6
Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	6
Anf. 9 KADIR KASIRGA (S).....	7
Anf. 10 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	8
Anf. 11 SOFIA AMLOH (S).....	9
Anf. 12 TREDJE VICE TALMANNEN	10
Anf. 13 EDWARD RIEDL (M)	10
Anf. 14 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	11
Anf. 15 KADIR KASIRGA (S).....	12
Anf. 16 MARKUS KALLIFATIDES (S).....	12
Anf. 17 SOFIA AMLOH (S).....	13
Anf. 18 EDWARD RIEDL (M)	13
Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	14
Anf. 20 KADIR KASIRGA (S).....	15
Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	15
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:89 om regeringens agerande efter Israels attack mot Global Sumud Flotilla.....	15
Anf. 22 TREDJE VICE TALMANNEN	15
Anf. 23 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	15
Anf. 24 LORENA DELGADO VARAS (-)	17
Anf. 25 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	18
Anf. 26 LORENA DELGADO VARAS (-)	18
Anf. 27 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	19
Anf. 28 LORENA DELGADO VARAS (-)	20
Anf. 29 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	20

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:71 om kvinnors rätt att bestämma över sin kropp och klädsel.....	21
Anf. 30 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	21
Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (-).....	22
Anf. 32 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	22
Anf. 33 SARA GILLE (SD).....	23
Anf. 34 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	24
Anf. 35 LORENA DELGADO VARAS (-).....	25
Anf. 36 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	26
Anf. 37 SARA GILLE (SD).....	26
Anf. 38 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	26
Anf. 39 LORENA DELGADO VARAS (-).....	27
Anf. 40 Jämställdhetsminister NINA LARSSON (L)	27
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:87 om barnomsorg på obekväm arbetstid	28
Anf. 41 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	28
Anf. 42 ROSE-MARIE CARLSSON (S).....	29
Anf. 43 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	30
Anf. 44 ROSE-MARIE CARLSSON (S).....	30
Anf. 45 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	31
Anf. 46 ROSE-MARIE CARLSSON (S).....	32
Anf. 47 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	32
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:100 om svensk skolas förmåga att förebygga självmord bland elever	33
Anf. 48 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	33
Anf. 49 GUSTAF LANTZ (S)	34
Anf. 50 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	35
Anf. 51 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	36
Anf. 52 GUSTAF LANTZ (S)	37
Anf. 53 DANIEL VENCU VELASQUEZ CASTRO (S)	38
Anf. 54 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	38
Anf. 55 GUSTAF LANTZ (S)	39
Anf. 56 Utbildnings- och integrationsminister SIMONA MOHAMSSON (L).....	40
§ 11 Anmälan om interpellationer	40
§ 12 Anmälan om frågor för skriftliga svar	41
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 11.51.	42